

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

Kuhmoisten kunta

Sisällys

1.	Taustaa	2
2.	Opiskeluhoolto Kuhmoisten yhtenäiskoulussa	2
2.1	Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	3
3.	Opiskeluhoollon monialainen yhteistyö.....	4
3.1	Yhteistyö kodin kanssa	5
3.2	Yhteistyö sosiaalitoimen/lastensuojelun kanssa.....	5
3.3	Yhteistyö lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja järjestävien tahojen kanssa	5
4.	Opiskeluhoollon kokonaistarve ja palvelut	6
4.1	Psykologi- ja kuraattoripalvelut.....	6
4.2	Terveydenhuoltopalvelut	7
5.	Opiskeluhoitoryhmät.....	8
5.1	Opiskeluhoollon yhteistyöryhmä	9
5.2	Yhteisöllinen opiskeluhoolto	9
5.2.1	Poissaolot.....	11
5.2.2	Oppilaan ohjaus ja muu yhteistyö siirtymävaiheissa opiskeluhoitotyön näkökulmasta.....	12
5.2.3	Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastusten yhteistyö	12
5.2.4	Terveysneuvonnan ja terveystiedon yhteistyö	13
5.2.5	Järjestyssäännöt	13
5.2.6	Opiskeluhoolto kurinpitotilanteissa	15
5.2.7	Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen.....	16
5.2.8	Koulukuljetuksen odotusta ja turvallisuutta koskevat ohjeet.....	17
5.2.9	Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	18
5.2.10	Kriisisuunnitelma	25
5.3	Yksilökohtainen opiskeluhoolto	25
5.3.1	Yksilöllisen opiskeluhoollon kirjaaminen — opiskeluhoitokertomukset.....	28
5.3.2	Tehostettu ja erityinen tuki suhteessa opiskeluhooltoon	29
6.	Opiskeluhoitorekisteri ja tietojen tallettaminen.....	31
7.	Tietojen luovuttaminen ja salassapito.....	31
8.	Tiedottaminen ja mahdollisuus osallistua opiskeluhoitotyön suunnitteluun	31
9.	Opiskeluhoitotyön seuranta, arviointi ja kehittämistyö.....	33

Laadittu 16.8.2023, hyväksytty sivistyslautakunnassa _____.2023

1. Taustaa

Oppilas- ja opiskeluhoitolain (OHL 1287/2013, 377/2022) 6 §:n opetussuunnitelman mukaisella ja koulutuksen järjestäjän **opiskeluhoollolla tarkoitetaan** perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän ja lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukaista tai koulutuksen järjestäjän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentin mukaisesti päättämää **toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia**. Opetussuunnitelman mukaisen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoillon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. Opetuksen toteuttamisesta ja oppimisen tukitoimista säädetään tarkemmin koulutusta koskevissa laeissa ja niiden perusteella määrätään opetussuunnitelmien perusteissa.

Saman lain 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoillon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän **opiskeluhoiltosuunnitelma**. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoillon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot:

- 1) arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoiltopalveluista;
- 2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoillon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;
- 3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
- 4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhoiltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tai muussa määräyksessä määräykset koulutuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelman laatimisesta. Siltä osin, kuin määräykset koskevat opiskeluhoiltopalveluja, Opetushallitus valmistelee edellä mainitut määräykset yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhoiltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa.

Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoiltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

2. Opiskeluhoito Kuhmoisten yhtenäiskoulussa

Opiskeluhoillon monialaista yhteistyötä määrittelee oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), johon on yhdistetty aiemmin hajallaan olleet oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat säädökset, sekä laki oppilas- ja

opiskelijahuoltolain muuttamisesta (377/2022). Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoitoon sisältyy opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito sekä opiskeluhoillon palvelut, jotka ovat terveydenhuoltolaissa määritelty koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa määritelty koulunkäynnin tukeminen. Perusopetusta määrittää perusopetuslaki, mutta sen ohessa esi- ja perusopetuksessa on opiskeluhoitoon liittyen huomioitava ja noudatettava oppilas- ja opiskelijahuoltolakia.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti Kuhmoisten opiskeluhoitosuunnitelmassa käytetään oppilaitoksesta termiä koulu ja opiskelijasta termiä oppilas. Tässä suunnitelmassa koululla viitataan myös esiopetukseen ja oppilaalla viitataan esiopetuksen kohdalla lapseen. Opetuksen järjestäjänä toimii Kuhmoisten kunnan sivistystoimi, ja ainoana oppilaitoksena Kuhmoisten yhtenäiskoulu, jossa annetaan esi- ja perusopetusta sekä lukiokoulutusta.

Oppilas on oikeutettu maksuttomaan opiskeluhoitoon, jolla tuetaan ja edistetään hänen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointiaan kouluyhteisössä. Opiskeluhoitoa esiopetuksessa ja kouluilla tehdään yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena työnä, jossa tärkeimpänä tavoitteena on ennaltaehkäisevä toiminta sekä varhainen tuki. Opiskeluhoillon suunnittelun ja toteuttamisen pääpaino on yhteisöllisessä työssä ja yhteisöllisen näkökulman tulee näkyä kaikessa toiminnassa. Opiskeluhoitotyö on yhteistyötä oppilaan, hänen perheensä, koulun sekä sosiaali- ja terveystoimen edustajien kesken. Opiskeluhoitotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Kuhmoisissa opiskeluhoilossa edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja tasavertaista oppimisen mahdollisuutta kaikille koulun oppilaille. Tavoitteena opiskeluhoilossa on luoda hyvät edellytykset oppimiselle tarttumalla koulunkäyntiä sivuaviin ja koulunkäyntiin liittyviin ongelmiin tarpeellisella asiantuntemuksella mahdollisimman ajoissa sekä luoda sellaiset puitteet kouluun, että oppilailla olisi terve ja turvallinen lähtökohta oppimiselle. Avainasemassa on ennen kaikkea kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen. Opiskeluhoillon on oltava helposti saatavilla omassa koulussa ja asiantuntemusta tulee käyttää yhtä lailla opiskeluhoillollisten ongelmien ennaltaehkäisyyn kuin ratkaisemiseenkin. Tavoitteena on sellaisen työskentelymallin luominen, mikä toimisi yhteisöllisellä tavalla ja siten helpottaisi tarttumista opiskeluhoillollisiin asioihin. Henkilökunnan, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä yhteistyötahojen perehdyttäminen opiskeluhoitosuunnitelmaan ja sen tuomiin mahdollisuuksiin ja velvoitteisiin on tärkeässä osassa Kuhmoisten opiskeluhoillollisessa toiminnassa.

2.1 Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opiskeluhoillon kokonaistarvetta arvioidaan lukuvuosittain mm. eri ikäisten, tukea tarvitsevien, maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän perustella. Arvioinnissa hyödynnetään mm. Kouluterveyskyselyiden, TEA-viisarin ym. hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tuloksia.

Kuraattorimitoituksen osalta huomioitava on Kuhmoisten kunnan erityislaatuisuus pienenä maalaiskuntana. Kuraattorityöllä ennaltaehkäistään ja osin myös paikataan lapsiperhepalveluiden sosiaalityön sekä lastensuojelun heikkoa tavoitettavuutta alueella. Kuraattorityön mitoitus 4 pv/viikko antaa jatkossakin— hyvinvointialueelle siirryttyä — vahvemman mahdollisuuden opiskeluhoillon kehittämiseen ja laissa ensisijaisesti painotetun yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen. Pienessä kunnassa kuraattori työskentelee vahvasti lapsiperhepalveluiden ja lastensuojelun rajapinnassa.

Kuten koulukuraattorimitoituksenkin osalta, on myös koulu- ja opiskeluterveydenhuillon osalta nähty Kuhmoisissa tärkeäksi, että lapsille ja nuorille on mahdollisimman helppoa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös muulloin kuin vain vuosittaisessa terveystarkastuksessa. Kunnassa olevien erityistyöntekijöiden

(sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut ja lastensuojelun palvelut) vähäisyys lisää lasten ja nuorten tarvetta päästä terveydenhoitajan vastaanotolle useammin. Yhtenäiskoulussa työskentelevä terveydenhoitaja on toistaiseksi Kuhmoisten kunnan ainut terveydenhoitaja, jonka vastuualueeseen kuuluvat koko kunnan lapset ja nuoret niin neuvolassa kuin koulussakin, joten tarve laaja-alaiseen yhteistyöhön perheiden hyvinvoinnin kannalta eri toimijoiden kesken on suuri.

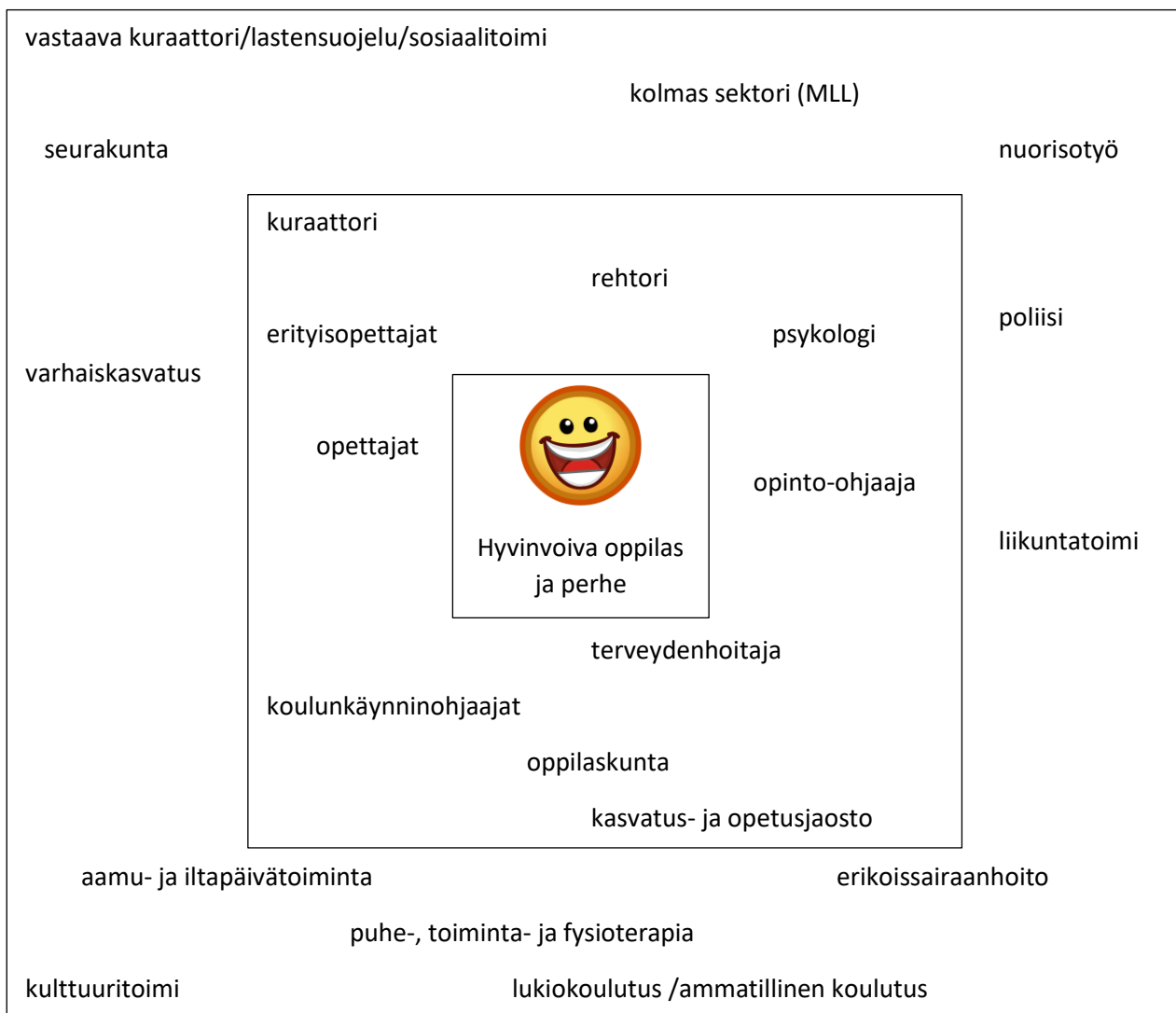
Koulupsykologi on Kuhmoisissa hankittu ostopalveluna 1 pv/viikko. Uuteen koulupsykologimitoitukseen suhteutettuna Kuhmoisten psykologimitoitus on valtakunnallisesti arvioiden mitoituksen mukainen 780:n oppilaan mitoituksella 160 oppilaan koulussa psykologin työajan tulee olla yksi päivä/viikko (156 oppilasta kohti yksi päivä). Koulupsykologin työ painottuu Kuhmoisissa psykologisiin tutkimuksiin, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn, psykoedukatioon ja opiskelutaitojen vahvistamiseen.

Kuhmoisten yhtenäiskoulussa opiskeluhoillon palveluita on käytettävissä seuraavasti: lääkäri 0,052 henkilötyövuotta (2 h/vko), kouluterveydenhoitaja 0,47 henkilötyövuotta (18 h/vko), koulukuraattori 0,80 henkilötyövuotta (30 h/vko) ja koulupsykologi 0,20 henkilötyövuotta (8 h/vko).

3. Opiskeluhoillon monialainen yhteistyö

Opiskeluhoillon monialaisessa verkostossa tiiviissä yhteistyössä työskentelevät sekä kasvatus-, opetus-, sosiaali- että terveystoimien henkilöstöt. Yhteistyön tavoitteena on sujuva ja katkeamaton kokonaisuus, jossa monipuolisen asiantuntemuksen keinoin kyetään hyödyntämään hyvin toimivia käytäntöjä ja havaitsemaan opiskeluhoollollisia kehittämiskohteita sekä korjaamisen paikkoja.

Opiskeluhoollollisen yhteistyön kenttä

3.1 Yhteistyö kodin kanssa

Edellytys oppilaan hyvälle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle on luottamuksellinen ja rakentava yhteistyö. Vastuu kasvatuksesta on huoltajalla. Koulun tehtävä on vastata opetuksesta ja tukea oppilaan kasvua. Tavoitteena on, että yhteistyö on sujuvaa, avointa ja sitoutunutta. Oppilaat sekä huoltajat osallistuvat opiskeluohjelmien suunnitteluun ja kehittämiseen.

Yhteistyötä kotien kanssa tehdään monella tavalla, esimerkiksi

- **Kotiväenillat:** koulu- ja luokkakohtaiset, teemoittain, ongelmatilanteissa (esim. kiusaamiseen liittyen)
- **Tiedotteet:** lukukausitiedotteet, reissuvihot, tiedotus Wilman ja/tai kotisivujen kautta
- **Yhteydenpito kotiin:** vanhempainvartit, huoltajatapaamiset, oppimisen tuen palaverit, arviointikeskustelut, sähköinen viestintä, yksilökohtaiset opiskeluohjelmien monialaiset asiantuntijapalaverit
- **Muut tilaisuudet, toiminta ja osallistuminen:** juhlat, teemapäivät, yökoulut, retket, leirikoulut, tapahtumat, kasvatusta- ja opetusjaoston toiminta ja sen kautta opiskeluohjelmien suunnitteluun osallistuminen.

3.2 Yhteistyö sosiaalitoimen/lastensuojelun kanssa

Sen lisäksi että koululla on käytössään kuraattorin työpanos, tehdään yhteistyötä myös muun sosiaalitoimen, ja erityisesti lastensuojelun kanssa.

Lastensuojeluilmoitus

Kasvatus- ja opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia ilmoittamaan lastensuojeluun, mikäli he havaitsevat puutteita oppilaan hoidossa ja huolenpidossa tai vaarantavia olosuhteita liittyen lapsen kehitykseen tai omaan käyttäytymiseen. Ilmoituksessa ei ole kyse huostaanotosta vaan huolen ilmaisemisesta sen suhteen, onko oppilaan arjessa kaikki kunnossa silloin, kun asiaan ei saada selvyttä kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä. Hyvään toimintatapaan kuuluu, että ko. taho ilmoittaa aiheestaan myös huoltajalle, mikäli siitä ei hänen arvionsa mukaan aiheudu vaaratilannetta oppilaalle.

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Yhdessä oppilaan tai huoltajan kanssa on mahdollista ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto johtaa sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioon, jossa karotetaan lapsen ja perheen tuen tarpeet. Palveluntarpeen arvio laaditaan useimmiten lastensuojelun sosiaalityöntekijän johdolla. Arviovaihe ja siihen mahdollisesti sisältyvä lastensuojelutarpeen selvitysvaihe ei ole vielä lastensuojelun asiakkuutta. On mahdollista, että myös tukitoimet löytyvät yleisten perhepalvelujen puolelta, jolloin asiakkuutta lastensuojelun puolelle ei tarvita tuen saamiseksi ollenkaan.

Lisätietoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivulla <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>. Lastensuojeluun voi olla yhteydessä myös konsultatiivisessa mielessä.

3.3 Yhteistyö lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja järjestävien tahojen kanssa

Lastenneuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajilla sekä muulla opiskeluohjelmien suunnitteluun osallistuvilla henkilöstöllä on mahdollisuus huolen havaittuaan olla yhteydessä perusterveydenhuollossa toimiviin mie-

lenterveyden ammattilaisiin tai perusterveydenhuollossa työskentelevä lääkäri voi ohjata asiakkaan erikois-sairaanhoidon. Neuvola- ja alakouluikäisillä on käytössä lastenpsykiatriin palvelut perusterveydenhuollossa. Nuorisopsykiatrian poliklinikka palvelee 13–17-vuotiaita nuoria. Hoitoon pääsemiseksi tarvitaan lähete, jonka voi saada esim. kouluterveydenhoitajalta, sosiaalityöntekijältä tai lääkäriltä.

4. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja palvelut

Opiskeluhuollollisessa suunnittelussa on arvioitava opiskeluhuollon kokonaistarvetta ja käytettävissä olevia opiskeluhoitopalveluita. Koulussa suunnitellaan työtä siten, että yhteisölliseen opiskeluhoitoon panostetaan riittävästi resursseja, sillä sen tulee olla ensisijainen opiskeluhoitotyön muoto. Koulussa hyödynnetään seurantatietoa oppilaiden terveyteen, hyvinvointiin ja elinoloihin liittyen ja pohditaan opiskeluhuollon tarvetta huomioiden oman oppimisympäristön ja asuinalueen erityispiirteet sekä tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrä yksikössä. Tarvetta voidaan kartoittaa yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän yhteistyönä ja siinä kannattaa hyödyntää henkilökunnan oman työympäristön ja oppilaiden tuntemusta. Oppilaiden ja huoltajien palaute, jota voidaan esim. Wilman kautta tehtävin kyselyin kerätä, on olennainen elementti tarpeen ja palveluiden arvioinnissa.

Arvioinnin ja opiskeluhuollollisen suunnittelun lähtökohtana on palveluiden yhdenvertainen saatavuus kaikille oppilaille. Opiskeluhuollon palveluiden on tarkoituksenmukaista olla yhdenvertaisuuden lisäksi joustavasti järjestettävissä, jotta niitä voidaan koulun tarpeiden ja tilanteiden mukaan kohdentaa parhaalla mahdollisella tavalla. Tässä suunnittelussa viestintä koulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän ja alueellisen yhteistyöryhmän kanssa on välttämätöntä.

4.1 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla

- 1) edistetään kouluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa
- 2) tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. (OHL 7 §)

Oppilaan tai huoltajan pyytäessä, tai koulun henkilöstön katsoessa sen aiheelliseksi, on oppilaalle järjestettävä mahdollisuus keskustella opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä pyynnöstä.¹ Kiireellisissä tapauksissa tämä mahdollisuus on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Psykologin tai kuraattorin on yhteydenoton perusteella arvioitava, onko asia kiireellinen. Seitsemän työpäivän aikamääreitä ei ole välttämätöntä noudattaa, mikäli oppilas ja/tai huoltaja ovat oikeudesta tietoisia, mutta yhteisesti sovitaan keskustelulle muu ajankohta. Mikäli oppilaan tai läheisen yhteydenotto on puhtaasti neuvonpidollinen, ohjauksellinen tai keskustelun järjestäminen katsotaan muuten tarpeettomaksi, sitä ei ole välttämätöntä järjestää. Psykologi tai kuraattori arvioi, millaista tukea ja/tai ohjausta oppilas tarvitsee ja ohjaa hänet tarpeen mukaan saamaan muita opiskeluhuollollisia palveluita tai tukipalveluita. (OHL 15 §)

Koulupsykologi toimii koulun psykologisena asiantuntijana lasten ja nuorten koulutyötä suunniteltaessa ja kehitettäessä. Tarvittaessa koulupsykologi osallistuu yksittäisen lapsen tukitoimien tarpeen arviointiin ja suunnitteluun ja selvittelee kasvuun, kehitykseen ja koulunkäyntiin liittyviä pulmatilanteita yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja opetushenkilöstön sekä koulun muiden työntekijöiden tai muiden yhteistyötahojen kanssa. Esiopetuksen psykologipalveluista vastaa pääsääntöisesti lastenneuvola.

¹ Tämä aikamääre liittyy psykologien oppilashuollolliseen työhön eikä koske esim. opetuksen järjestämiseen liittyvää työtä kuten oppimiskartoitusten tai -tutkimusten tekemistä.

Kuraattorin tehtävänä on ehkäistä ja poistaa oppilaan kehitykseen liittyviä, erityisesti sosiaalisia, vaikeuksia. Hän tukevat oppilaiden myönteistä kokonaiskehitystä, koulunkäyntiä ja hyvinvointia sekä yksilötasolla että yhteisöllisesti. Kuraattori voi käytännön työssään konsultoida vastaavaa kuraattoria. Hän on siten koulussa tehtävän sosiaalityön asiantuntija, jonka puoleen kuraattori voi ongelmatilanteissa kääntyä.

Jos opiskeluhuollon työntekijä arvioi tai muu henkilöstöön kuuluva on ammatillisessa tehtävässään saanut tietää, että oppilaan oppimisvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluita, hänen on otettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Yhteydenotto tehdään ensisijaisesti yhdessä oppilaan kanssa, mutta mikäli yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, oppilaalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä säädetyssä määräajassa. Oppilaan huoltajalle on annettava tieto em. yhteydenotosta. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoitoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja. (OHL 16 §, 18 §) Samalla tavoin oppilaan terveyteen liittyvissä huolissa on tarkoituksenmukaista ottaa viipymättä yhteyttä terveydenhoitajaan, vaikka asiasta ei erikseen oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ole säädetty.

4.2 Terveydenhuoltopalvelut

Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa sekä opiskeluterveydenhuollolla oppilas- ja opiskelijahuoltolain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa, joita kouluissa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Esiopetuksessa terveydenhoitopalvelut järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla

- 1) edistetään ja seurataan kouluyhteisön hyvinvointia sekä oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta
- 2) edistetään ja seurataan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja oppimiskykyä
- 3) tunnistetaan oppilaiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin.

Lisäksi kouluterveydenhuollossa tuetaan vanhempien/huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. (OHL 8 §)

Rungon kouluterveydenhuollolle muodostavat määräaikaiset terveystarkastukset, jotka tehdään perusopetuksen oppilaille vuosittain. Laajat terveystarkastukset tehdään ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla. Käytössä ovat ”oppilaan selviytyminen ja hyvinvointi koulussa” -lomakkeet, joiden kautta luokanopettaja tai luokanvalvoja osallistuu laajaan terveystarkastukseen antamalla oman arvionsa oppilaan selviytymisestä koulussa. Tuloksista tehdään luokkakohtaiset koosteet ja huoltajan suostumuksella opettajalle voidaan antaa myös oppilaskohtaista palautetta terveystarkastuksista.

Terveydenhoitajan työaika on järjestettävä siten, että oppilas voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta (OHL 17 §). Tämä tukee ajatusta matalan kynnyksen palveluista ja avun saannista silloin, kun huoli olisi vielä mahdollisimman pieni. Oppilaalla on myös oltava mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys terveydenhuoltoon (OHL 17 §). Terveydenhoitaja on pääsääntöisesti virka-aikaan tavoitettavissa puhelimitse. Mikäli terveydenhoitaja ei ole tavoitettavissa, kiireellisissä

asioissa otetaan yhteyttä terveystarkastukseen tai ensiapuun. Paikalla ollessaan ensiavun järjestämisen ja hoitoonohjauksen tarpeen määrittelee kouluterveydenhoitaja. Käytännössä avun järjestää kuitenkin lähinnä oleva aikuinen, yleensä opettaja. Oppilaan lääkityksen järjestäminen sekä erityisruokavalioon liittyvät asiat esi- ja perusopetuksessa tapahtuvat yleensä neuvolan tai koulun terveydenhoitajan, tai muun terveydenhuollon ammattilaisen, lausunnolla ja opastuksella. Lääkkeiden antaminen on aina ensisijaisesti huoltajan vastuulla ja pyrkimyksenä on, ettei esiopetus- tai koulupäivän aikana oppilaille tarvitsisi lääkettä antaa. Jos lääkehoito on kuitenkin välttämätön järjestää, kutsutaan koolle palaveri, jossa yhteisesti sovitaan lääkehoiton vastuun osoittamisesta sellaiselle henkilölle, jolla on parhaimmat edellytykset sitä hoitaa.

Esiopetuksessa lastenneuvolan tarjoamien terveydenhuoltopalveluiden on oltava helposti saatavilla. Terveydenhoitajaan on mahdollista olla yhteydessä puhelimitse, mutta käynti neuvolassa vaatii ajanvarauksen. Lastenneuvolan tehtävänä on huolehtia lapsen terveydestä, sairauksien ennaltaehkäisystä ja mahdollisimman varhaisesta toteamisesta sekä huomioida perhe kokonaisvaltaisesti, tunnistaa tuen tarve ja järjestää tarpeellinen tuki viiveettä. Esiopetusvuoden aikana tai koulun aloittamista edeltävänä kesänä tehdään esikoululaisille terveydenhoitajan terveystarkastus, nk. kouluuntulotarkastus.

Suun määräaikaiset terveystarkastukset järjestetään esikouluiässä, ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla. Näiden lisäksi tarkastuksia tehdään yksilöllisen tarpeen mukaan (terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti).

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon keskeisenä käytännön toimintaa ohjaavana palveluna on Terveysportin NEUKO-tietokanta, jota ylläpitää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tietokantaan on koottu keskeiset toiminnan periaatteet ja toimintamallit. Kouluterveydenhoitaja kutsuu vuosittain terveystarkastukseen kaikki peruskoulun oppilaat. 1. ja 5. luokkien laajaan terveystarkastukseen liitetään vanhempien luvalla myös opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Kouluterveydenhoitaja toimittaa kyseisen lomakkeen luokanopettajalle tai -valvojalle enakkoon täytettäväksi ennen terveystarkastusta. Tarvittaessa lomakkeessa ilmenneistä asioista keskustellaan opettajan kanssa jälkeen päin. Kahdeksannella luokalla lomake ei ole ollut käytössä.

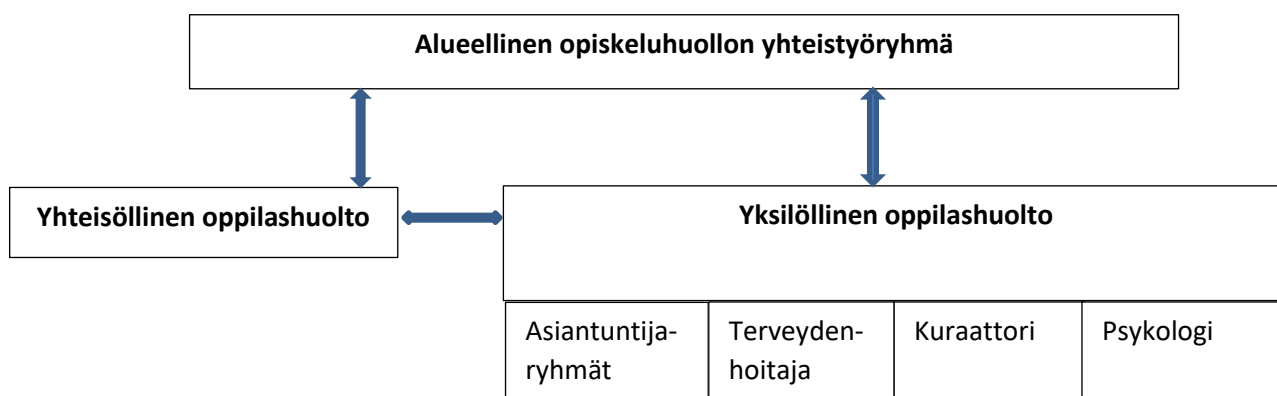
Kouluterveydenhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevä ja terveyttä edistävä palvelu. Ilmoitus erityisruokavaliosta koulun ruokahuollolle kuuluu kouluterveydenhuollon vastuulle silloin, kun ruoka-aineallergia on lääkärin toteama. Sairaanhoidon kuuluu kouluterveydenhuollon vastuulle silloin, kun oireet vaikuttavat koulunkäyntiin ja tarvitaan lääketieteellistä asiantuntemusta fyysiseen sekä psyykkiseen kasvuun ja kehitykseen liittyvien pulmien selvittämisessä.

Somaattisten pitkäaikaissairauksien hoidosta ja seurannasta vastaa oma terveysasema.

Huoltajien velvollisuus on ilmoittaa oppilaan koulupäivän aikaisesta lääkityksestä luokanopettajalle/-valvojalle. Kouluterveydenhuolto osallistuu tarvittaessa oppilaan lääkehoitosuunnitelman suunnittelemiseen.

5. Opiskeluhoitoryhmät

Opiskeluhoitotyötä Kuhmoisissa tehdään kolmella tasolla: alueellisesti, koulukohtaisesti sekä yksilökohtaisesti. Jokaisella tasolla toimii omat ryhmänsä, jotka hoitavat osuuttaan monimuotoisessa tehtäväkentässä lain edellyttämällä tavalla.

5.1 Opiskeluhoollon yhteistyöryhmä

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14a §:n mukaan hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä*. Jos hyvinvointialueen alueella on kunnan lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, heidän tulee olla edustettuina yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä tulee lisäksi olla alaikäisten vanhempien tai huoltajien sekä opiskelijoiden edustajia, opiskeluhoollon työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja.

Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä on:

- 1) valmistella 13a §:ssä tarkoitettu alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle;
- 2) seurata 13a §:ssä tarkoitetun alueellisen opiskeluhoollon suunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhoollon palvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista;
- 3) käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä;
- 4) huolehtia muista kuin 1–3 kohdassa tarkoitetuista sille erikseen annettavista tehtävistä.

5.2 Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolloryhmä suunnittelee koulun yhteistä toimintaa, oppimisympäristön hyvinvointia ja pyrkii vahvistamaan yhteisöllistä toimintatapaa (OHL 14 §). Työhön kuuluu koko yhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvoinnin kehittäminen, seuraaminen ja arviointi. Työssä otetaan huomioon ja edistetään oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta, sosiaalista vastuullisuutta ja esteettömyyttä. Kaikessa työssä on tarkoitus ylläpitää ilmapiirin rauhallisuutta, ennaltaehkäistä epäkohtia ja ongelmia ja ottaa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet kehitykseen ja kasvuun liittyen. Opiskeluhoolloryhmä koordinoi sitä yhteiseen hyvinvointiin liittyvää työtä, jota toteuttaa koko kouluyhteisö. Yhteisöllistä opiskeluhoollon toteutusta voidaan koululla toteuttaa monellakin tavalla ja opiskeluhoolloryhmän ohella tehtäviä voidaan hoitaa pienemmissäkin ryhmissä. Yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteena on sellainen suunnitelmallisuus, joka antaa kaikille — oppilaille, huoltajille, yhteistyötahoille ja henkilöstölle, mahdollisuuden vaikuttaa opiskeluhoollon toimintaan.

Kuhmoisten yhtenäiskoulun yhteisöllistä opiskeluhoollon johtaa yhtenäiskoulun rehtori. Opiskeluhoolloryhmä kokoontuu vähintään lukukausittain, tai tarpeen vaatiessa, käsittelemään koulunsa yhteisiä asioita. Hyvään ja kehittämishenkiseen yhteisölliseen opiskeluhoollon vaaditaan yleensä useita tapaamiskertoja vuosittain. Kokouksista tehdään aina vapaamuotoinen muistio ja sen tulee olla julkisesti nähtävillä kaikille asiasta kiinnostuneille.

Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän ydinkokoonpano

rehtori
kuraattori
erityisopettaja
kouluterveydenhoitaja
koululääkäri
opo
koulupsykologi
oppilaskunnan edustaja
huoltajien edustaja
nuoriso-ohjaaja

Opiskeluhooltoryhmään kutsutaan muita asiantuntijoita tai yhteistyötahoja tarpeen mukaan. Yleisiä asioita opiskeluhooltoryhmän käsiteltäväksi voi tuoda koulun henkilökunta, oppilas tai hänen huoltajansa tai joku muu yhteistyötaho ottamalla yhteyttä opiskeluhooltoryhmään kuuluvaan henkilöön. Hän voi myös tulla esittelemään asiaansa opiskeluhooltoryhmään. Asiantuntijoina voivat toimia esim. vastaava kuraattori, nuorisotoimen edustaja, lasten ja/tai nuorten psykiatrian edustaja tai poliisi. Yhteisöllisessä opiskeluhoollissa Kuhmoisissa käsitellään esim. järjestyssääntöjä, turvallisuuteen liittyviä asioita, opiskeluhoollon palveluista tiedottamista, opiskeluhoollon toimivuuden arviointia, hyvinvointiin liittyviä hankkeita ja teemapäiviä. Yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä tulee suunnitelmallisesti toteuttaa ja sen merkitys ennaltaehkäisevänä työn muotona tulee koulussa tunnustaa. Koulun tehtävä on miettiä ja toteuttaa yhteisöllisyyttä itselleen parhaiten sopivalla tavalla esim. valitsemalla teemoja, joita aikovat lukukausittain työstää.

Yhteisöllinen opiskeluhoollito on koko koulua tukevaa ensisijaista ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Yhteisöllisen opiskeluhoollityön tavoitteena Kuhmoisten koulussa on vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä tukea koulu yhteisön, luokkien ja oppilasryhmien kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallisuutta. Koulun arjessa yhteisöllinen opiskeluhoollityö kuuluu kaikille Kuhmoisten yhtenäiskoulussa työskenteleville.

Kuhmoisten yhtenäiskoulun yhteisöllisen opiskeluhoollityön tehtävät:

- Kouluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä, esteettömyyttä ja turvallisuutta lisäävät toimet
- Koulutyön ja opintojen järjestäminen hyvinvointia ja mielenterveyttä tukevana toimina
- Oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä luokkien ja ryhmien toiminnan edistäminen
- Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja vähentävät toimet
- Opintojen etenemistä edistävät toimet
- Terveellisiä elintapoja ja vireyttä lisäävät toimet
- Oppilaiden osallisuutta lisäävät toimet
- Huoltajien osallisuutta lisäävät toimet
- Pedagogiset menetelmät ja opiskeluhoollon yhteys oppiainesisältöihin
- Yhteistoiminta koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- Riskien ennakointi ja vaaratilanteisiin varautuminen
- Yksittäistä oppilasta koskevan monialaisen opiskeluhoollityön sekä opiskeluhoollipalveluiden tarpeen, toteutumisen ja toimintatavan seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Yhteisöllinen opiskeluhoollityö perustuu luottamukselliseen, vastuulliseen ja osallistavaan yhteistyöhön koulun henkilökunnan, oppilaiden, huoltajien ja viranomaisten/asiantuntijoiden kanssa. Kaiken keskiössä on turvallinen oppimisympäristö ja työrauha, joihin vaikuttavat koulun toimintakulttuuri (yhteisöllisyys, yhteiset toimintaperiaatteet, tasapuolisuus, johdonmukaisuus, monialainen asiantuntijuus, yhteistyö kodin ja koulun välillä), pedagogiikka (pedagoginen vuorovaikutus, opetusryhmien muodostaminen, työjärjestys,

oppituntien valmistelu, oppimisympäristö), säännöt (lainsäädäntö ja muut normit, valvonta, ohjaus, kurin-pito) sekä kohtaaminen ja välittäminen (huolehtiminen, luottamus, osallistuminen, vuorovaikutus). Näiden kokonaisuuksien toimivuutta yhteisöllinen opiskeluhoito koulussa omalta osaltaan suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi.

Ryhmän tärkeänä tehtävänä on huomioida koulun toiminta ja käsitellä asioita tästä näkökulmasta. Tärkeää on olla osaltaan luomassa yhtenäiskouluun toimintakulttuuria, jossa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden laajaa ikäjakaumaa ja erilaisia tuen tarpeita.

5.2.1 Poissaolot

Oppilaalla on oppivelvollisuus ja poissaoloja seurataan aktiivisesti. Runsaat poissaolot vaikuttavat koulumestystykseen ja usein myös sosiaalisiin suhteisiin. Huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Luvallisista poissaoloista tulee huoltajan ilmoittaa poissaolon ensimmäisenä päivänä. Opettajan tehtäviin kuuluu poissaolojen ja myöhästymisten kirjaaminen. Opettajalla on velvollisuus seurata ja tiedottaa kotia poissaoloista. Hän ottaa myös yhteyttä kotiin saman päivän aikana, jos ilmoitusta oppilaan poissaolosta ei ole tullut. Aktiivisella seurannalla ennaltaehkäistään poissaolojen lisääntymistä. Poissaolot ja myöhästymiset merkitään päivittäin Wilmaan.

Henkilökohtaisesta syystä, lomamatkoista yms., oppilas voi olla poissa koulusta harkinnan mukaan. Yksittäisten tuntien lupa poissaoloihin anotaan kyseisen tunnin opettajalta. Pidempiin poissaoloihin anotaan lupa kirjallisesti luokanopettajalta/luokanvalvojalta/ryhmänohjaajalta (enintään viisi päivää) tai rehtorilta (pidemmät poissaolot). Poissaolot anotaan täyttämällä Wilmassa Hakemukset ja päätökset –välilehdellä loma-anomus ja toimittamalla oppilaan opettajilta keräämät läksyt päätöksen tekijälle hakemuksen liitteenä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, liitteen voi toimittaa paperilla, sähköpostilla tai lähettää puhelimitse (tarkista puhelinnumero ko. henkilöltä), mutta tekstin tulee olla luettavissa selkeästi. Oppilaan tulee huolehtia, että hän suorittaa poissaolonsa aikana opettajan hänelle määräämät tehtävät ja huolehtii siitä, ettei hän poissaolonsa vuoksi jää opetuksesta jälkeen. Opettajat eivät tarkasta tehtäviä jälkikäteen, eikä tukiope-
tustunteja pääsääntöisesti käytetä loman takia syntyneiden aukkojen paikkailuun. Näin ollen huoltaja on velvollinen valvomaan opiskelua poissaolon aikana.

Luvattomiin poissaoloihin puututaan välittömästi. Luokanopettaja/-valvoja/ryhmänohjaaja ilmoittaa huoltajalle toistuvista poissaoloista. Mikäli luvattomat poissaolot jatkuvat sen jälkeen, kun huoltajan kanssa on keskusteltu, kutsutaan koolle asiantuntijaryhmä (katso yksilöllinen opiskeluhoito). Ryhmä miettii sopivia toimenpiteitä oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi ja turvaamiseksi sekä seuraa tilannetta aktiivisesti. Mikäli yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa sekä suunnitellut toimenpiteet eivät tuota tulosta, asiantuntijaryhmä tai rehtori tekee lastensuojeluilmoituksen oppivelvollisuuden laiminlyönnistä.

Koulun ohjeistus huoltajille oppilaan poissaoloista:

- Huoltajan ilmoitus Wilmassa tai puhelinsoitto poissaolojen laillisuuden toteamiseksi ja selvitykseksi
- Oppilaita, joilla on runsaammin poissaoloja, seurataan tarkemmin ja asia käsitellään yksilöllisessä opiskeluhoitossa
- Poissaolot kirjataan Wilmaan saman koulupäivän aikana
- Luvalliset poissaolot: huoltaja anoo poissaolon etukäteen, ryhmänvetäjä (luokanopettaja/-valvoja/ryhmänohjaaja) myöntää luvan 1–5 päivän poissaoloon ja rehtori yli 5 päivän poissaoloon
- Aineenopettaja voi antaa luvan poissaoloon omalta oppitunniltaan
- Suhtautuminen myöhästelyyn: myöhästymiset merkitään Wilmaan, kolmesta myöhästymisestä seuraa luokanopettajan tai -valvojan kasvatuskeskustelu, sen jälkeen määrätään jälki-istunto harkinnan mukaan. Opettaja voi myös määrätä oppilaan korvaamaan myöhästymisminuutit.
- Seuraamus luvattomasta poissaolosta:
 - luvattomasta yhden tunnin poissaolosta 1 h jälki-istuntoa

- jos luvaton poissaolo enemmän kuin 1 h → 2 h jälki-istuntoa
- luvattomasta poissaolosta jälki-istunnosta voidaan määrätä yksi tunti lisää (ryhmänvetäjä seuraa, että jälki-istunto tulee suoritettua).

Poissaolojen seuranta on tärkeää heti alusta lähtien. Perusopetuslaki velvoittaa seuraamaan poissaoloja ja ilmoittamaan kotiin luvattomista poissaoloista.

5.2.2 Oppilaan ohjaus ja muu yhteistyö siirtymävaiheissa opiskeluhoitotyön näkökulmasta

Opiskeluhoitotyössä voidaan tarvita opinto-ohjaajan asiantuntemusta. Hän osallistuu yhteisölliseen opiskeluhoitoon ja hänet voidaan kutsua myös yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän asiantuntijaksi (katso yksilöllinen oppilashuolto). Opiskeluhoollollisena yhteistyönä opinto-ohjaajan kanssa suunnitellaan oppilaiden opintokokonaisuuksia siten, että he psyykkisistä ja fyysisistä rajoitteista huolimatta selviytyvät oppivollisuudestaan. Yleensä opinto-ohjaajan asiantuntemusta tarvitaan, kun asiantuntijaryhmässä käsitellään opiskeluhoollollisen tuen tarpeessa olevan oppilaan jatko-opintomahdollisuuksia ja soveltuvuutta tietyille aloille. Opinto-ohjaaja tuo suunnittelutyöhön arvokasta tietoa esimerkiksi suunniteltujen opintojen psyykkisistä ja terveydellisistä vaatimuksista.

Koulut tekevät yhteistyötä keskenään nivelvaiheissa ja oppilaan siirtyessä toisen opetuksen järjestäjän kouluun. Hyvä käytäntö ovat lähettävän ja vastaanottavan koulun sekä oppilaan että huoltajan kanssa pidettävät nk. siirtopalaverit, joissa opetuksen ja opiskeluhoollon järjestämistä koskeva tarpeellinen tieto välitetään tulevaan kouluun. Tarpeellisen oppilashuollollisen tiedon välittämiseen tarvitaan aina oppilaan ja/tai huoltajan suostumus.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen varhaiskasvatus huolehtii siitä, että tieto lapsen opiskeluhoollollisen tuen tarpeesta siirtyy esiopetukseen. Esiopetuksen alkamista edeltävänä keväänä tai alkukesän aikana varhaiskasvatuksen toimijat keskustelevat huoltajan kanssa lapsen mahdollisesta tuen tarpeesta esiopetuksessa. Tarvittaessa voidaan järjestää nk. siirtopalaveri, jossa esiopetuksen opiskeluhoolto on edustettuna ja saa sitä kautta tarvittavat tiedot opiskeluhoollollisen tuen järjestämiseksi. Opiskeluhoollollisen tiedon välittämiseen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tarvitaan aina huoltajan suostumus.

Samalla tavalla toimitaan lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun. Esiopettaja keskustelee huoltajan kanssa lapsen mahdollisesta opiskeluhoollollisen tuen tarpeesta koulua aloittaessa ja siirtää tietoa sovitulla tavalla. Hän voi pyytää myös suostumuksen siirtää lapsen opiskeluhoitokertomuksen perusopetukseen. Joskus voi olla tarpeen järjestää siirtopalaveri vastaavalla tavalla kuin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen nivelvaiheissa. Ensisijaisessa vastuussa opiskeluhoollollisen tiedon siirrosta on lapsen esikoulunopettaja.

Kuhmoisten yhtenäiskoulussa erityistä tukea saavien oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa tehdään yhdeksän luokan aikana yksilölliset jatko-opiskelusuunnitelmat. Tarvittaessa koulupsykologi tekee oppilaalle uuden oppimiskyvyn kartoituksen, minkä pohjalta arvioidaan yhdessä nuoren ja huoltajan kanssa tuen tarve peruskoulun jälkeisissä opinnoissa. Opinto-ohjaaja tutustuttaa nuoren ja hänen perheensä toisen asteen oppilaitoksiin ja kerää tarvittavat lääkärin ja psykologin lausunnot, sekä opastaa perhettä laatimaan oman perustelunsa/hakemuksensa silloin, kun päädytään siihen, että nuori tarvitsee ammatillista erityisoppilaitosta myönteisen kehityksensä ja kasvunsa turvaamiseksi.

5.2.3 Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastusten yhteistyö

Koulun terveydellisten olojen ja hyvinvoinnin valvonta ja tarkastelu on monen tahon yhteistyötä. Periaate on, että jokainen taho käyttää hyväkseen toisen asiantuntemusta. Näitä asioita käsittelevät mm. työterveyshuollon työpaikkaselvitykset, ympäristöterveydenhuollon raportit ja tarkastukset, työpaikan oma riskianalyysi, teknisen toimen raportit ja katselmukset, sisäilmatyöryhmän pöytäkirjat ja aluehallintoviraston

työsuojelun vastualueen normaalit säännölliset tai erityiset työsuojelutarkastukset. Todettujen puutteiden ja epäkohtien korjaamista on seurattava vuosittain.

Koulu osallistuu myös erilaisiin työhyvinvointia ja oppilaiden hyvinvointia koskeviin tarkastuksiin, tutkimuksiin ja kartoituksiin, joiden tuloksia käytetään hyväksi opiskeluhuollollisessa suunnittelussa ja toiminnan arvioimisessa. Koulun turvallisuuskansio pelastussuunnitelmineen päivitetään lukuvuosittain.

5.2.4 Terveysneuvonnan ja terveystiedon yhteistyö

Kouluterveydenhuoltoasetuksissa määritellään, että terveysneuvontaa on toteutettava yksilöllisen tarpeen ja kehitysvaiheen mukaisesti. Oppilaan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista. Terveysneuvontaan liittyviä tuen ja hyvinvoinnin edistämisen osa-alueita, jotka läheisesti sivuavat terveystiedon opetusta ovat mm. kasvu sekä psykososiaalinen ja fyysinen kehitys, ihmissuhteet, lepo ja vapaa-aika, median merkitys, ergonomia, ravitsemus, liikunta, painonhallinta, suun terveys, seksuaaliterveys (sisältäen raskauden ehkäisyn), ehkäisevä päihdetyö sekä väkivallan ja tapaturmien ehkäiseminen. Tavoitteena on, että terveydenhoitaja ja terveystiedon opettaja suunnittelisivat terveystiedon sisältöjä, painotettavia alueita ja ajankohtaisia teemoja yhteistyössä. Keskinäinen selkeä työnjako auttaa ehkäisemään päällekkäisen työn tekemistä.

Terveystiedon opettaja vastaa opetussuunnitelmassa mainittujen lukuvuosikohtaisten sisältöjen käsittelystä kaikille ikäluokan oppilaille. Terveydenhoitaja antaa terveysneuvontaa oppilaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan.

5.2.5 Järjestyssäännöt

Perusopetuslain mukaisesti kouluilla tulee olla järjestyssäännöt tai sellaiset järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä esim. järjestelyistä, käyttäytymisestä, esineiden/aineiden käytöstä, käsittelystä ja säilytyksestä. Järjestyssäännöillä voidaan myös määritellä siisteydestä huolehtimista sekä oleskelua/liikkumista koulussa ja sen alueella. Järjestyssäännöt ovat voimassa sen ajan, kun oppilas osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

KUHMOISTEN YHTENÄISKOULU

JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Jokaisella on

1. oikeus ruumiilliseen ja henkiseen turvallisuuteen
2. oikeus henkilökohtaiseen ja omaisuuden koskemattomuuteen
3. oikeus työrauhaan
4. velvollisuus käyttäytyä asiallisesti ja kohteliaasti
5. velvollisuus auttaa
6. velvollisuus pitää huolta yhteisistä tiloista ja välineistä
7. velvollisuus antaa yhteisön kaikille jäsenille työrauha.

(Perusopetuslaki 29 §, 35—36i §, Perusopetusasetus 18 §, Lukiolaki 30 §, 40—48 §)

1 § Koulu-aika ja koulualue

- Kouluajaksi lasketaan yhtenäiskoulun työaika kello 8—17, ja lisäksi kerhot, koulun järjestämät tilaisuudet ja tapahtumat.
- Koulualueena pidetään koulurakennuksia ja rakennusten välittömässä läheisyydessä olevaa aluetta, johon kuuluvat mm. monitoimiareena, skeittialue, kaukalo ja hiekkakenttä. (ks. kartta)

- Välituntialue on koulun piha-alue. (ks. kartta)

2 § Koulutyöskentely

- Oppitunnit alkavat ja loppuvat täsmällisesti ilmoitettuna ajankohtana.
- Oppitunneilla ja ruokalassa ei pidetä ulkotakkeja eikä päähineitä ja muutenkin pukeutumisen on oltava asiallista.
- Oppitunnilla noudatetaan tunnin pitäjän ohjeita ja määräyksiä, ja puheenvuoro pyydetään viittamalla.
- Oppitunneilla ja käytävissä käyttäydytään tuntityöskentelyä häiritsemättä.
- Oppitunneilla ei syödä eikä juoda.
- Mobiililaitteet pidetään äänettömänä koulupäivän aikana. Laitteita ei saa pitää esillä oppitunneilla, ellei opettaja anna siihen lupaa, eikä koulu vastaa niiden rikkoutumisesta eikä katoamisesta.
- Vilppi, esim. koevilppi tai plagiointi, on kielletty.
- Oppilaiden poissaolot ja muut tuntimerkinnät laitetaan mahdollisimman pian Wilmaan.
- Jos opettaja ei saavu paikalle 10 minuutin kuluessa oppitunnin alkamisesta, on oppilaiden ilmoitettava asiasta viipymättä rehtorille tai toiselle opettajalle.
- Opettajalla on oikeus takavarikoida oppimista ja opetusta häiritsevät esineet.
- Toisesta henkilöstä otettua valokuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa.

3 § Välitunnit

- Välitunneilla ollaan ulkona omalla välituntialueella (ei koske lukiota). Kovalla pakkasella tai muutoin huonolla säällä välituntivalvojat ratkaisevat, missä välitunti vietetään.
- Välitunneilla käytetään koulun välituntivälineitä, poikkeustapauksista sovitaan erikseen. Oppilailla on lupa käyttää myös omia välineitä, mutta niiden katoamisesta ja rikkoutumisesta koulu ei vastaa. Välituntivälineet säilytetään niille varatuilla paikoilla. Skeitatessa tulee käyttää kypärää.
- Ennen liikuntatuntia ei saa mennä liikuntatiloihin ilman opettajan valvontaa.

4 § Ruokailu

- Ruokailussa käyttäydytään rauhallisesti ja noudatetaan hyviä ruokailutapoja ja siisteyttä.
- Aterioinnin päätteeksi kukin vie ruokailuvälineensä niille tarkoitettuun paikkaan ja poistuu viivyttelemättä ruokalasta.

5 § Koulumatkat

- Koulumatkoilla käyttäydytään asiallisesti, omaa ja toisten turvallisuutta vaarantamatta sekä liikennesääntöjä noudattaen.

6 § Turvallisuus

- Kiusaaminen on kielletty kaikissa muodoissaan ja siihen puututaan aina.
- Kouluun ei saa tuoda aineita eikä esineitä, joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta tai vahingoittaa omaisuutta.
- Tupakan, päihteiden ja energiajuomien käyttö ja hallussapito koulussa, koulun tilaisuuksissa ja koululalueella on kielletty.
- Laissa kielletyt tai muutoin vaaralliset esineet tai aineet takavarikoidaan koulussa.
- Perustellusta syystä oppilaan tavarat voidaan tarkistaa.

7 § Korvaaminen

- Oppilas on velvollinen korvaamaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttamansa vahingon, myös toiselle oppilaalle tapahtuneen, jos vahinko on sattunut kouluaikana.
- Kun oppilas on tahallaan tai huolimattomuuttaan liannut tai sotkenut koulun omaisuutta tai tiloja, hänet määrätään siivoamaan omat jälkensä.

Edellisten sääntöjen lisäksi noudatetaan hyviä tapoja ja muita koulun yhteisesti sovittuja käytänteitä ja sopimuksia (esim. oppilashuoltosuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa sovitut asiat).

Sääntöjen rikkomisesta seuraa perusopetus- tai lukiolain mukainen nuhtelu, kasvatuskeskustelu tai kurinpitotoimi.

Järjestyssäännöistä tiedotetaan oppilaita, opiskelijoita, huoltajia ja koulun henkilökuntaa Wilmassa ja/tai koulun kotisivulla niiden hyväksymisen jälkeen. Järjestyssäännöt ovat näkyvissä ilmoitustauluilla. Järjestys-sääntöjen toimivuutta seurataan vuosittain mm. koulun toiminnan arvioinnin yhteydessä ja niihin tehdään tarvittavia muutoksia.

Järjestyssäännöt vahvistettu Kuhmoisten kunnan kasvatus- ja opetusjaostossa 17.3.2022.

5.2.6 Opiskeluhoolto kurinpitotilanteissa

Erilaisista syistä johtuvat kurinpidolliset toimenpiteet ovat osa koulun arkea. Kurinpidolliset tilanteet vaativat välittömiä toimia, mutta usein myös pitkäjänteisemmän tuen järjestämistä. Opiskeluhoollollista tukea voi tarvita kurinpidollisen toimenpiteen kohteeksi joutuva oppilas tai ne oppilaat tai henkilökunta, joille ko. oppilas on aiheuttanut vaaratilanteen.

Kuhmoisten yhtenäiskoulun malli kurinpitotilanteissa

- Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Jos oppilaan toiminnassa on huomautettavaa, opettaja voi puhutella oppilasta. Jos ei-toivottu toiminta jatkuu tai kyse on suuremmasta rikkeestä, perusopetuslain mukaan oppilas voidaan määrätä kasvatuskeskusteluun tai jälki-istuntoon, hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus tai hänet voidaan erottaa määräajaksi.
- Kasvatuskeskustelu on ensisijainen rangaistuskäytäntö.
- Pienistä rikkeistä seuraa opettajan tai rehtorin puhuttelu.
- Perusopetuslaki 35a §: Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.
- Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilman lomakkeelle ja siitä ilmoitetaan oppilaan huoltajille. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.
- Kaikki kurinpitotoimet ja rangaistukset kirjataan Wilmaan. Myös tuntimerkinnot kirjataan Wilmaan.
- Oma opettaja pitää harkinnan mukaan (noin viiden merkinnän jälkeen; rikkeen suuruudesta riippuen) kasvatuskeskustelun oppilaalle, jolla on Wilmassa häiritsemistä, huonoa käytöstä, unohtelua ja/tai säännöistä piittaamattomuutta.
- Kasvatuskeskustelun pitää aina luokanopettaja/-luokanvalvoja. Toiminnan jatkuessa epätoivottuna kasvatuskeskustelun jälkeenkin tai rikkeen ollessa suuri, voidaan oppilas määrätä jälki-istuntoon. Jälki-istuntoa valvoo opettaja ja siitä ilmoitetaan huoltajalle etukäteen.
- Oppilaan pitää suorittaa jälki-istuntonsa hänelle määrättyä aikana; poikkeukset ovat mahdollisia ainoastaan huoltajan anomuksesta.
- Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan.
- Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.
- Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoi-

tettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangaistuksia.

- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Oppilaan määräämisestä poistumaan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen poistumaan tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on poistettu oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa poistumaan määräämisen jälkeen. Rehtori tai opettaja päättää, miten valvonta järjestetään.
- Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä.

Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen

(Perusopetuslaki 36 § 3 mom., 36 a 1 mom., 36 h §, Perusopetusasetus 18 §)

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitoa palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Opetuksen epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetuksen epääminen tulee kirjata. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa opetuksesta epäämisen jälkeen.

Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoitoon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevista tilanteista Kuhmoisten yhtenäiskoulussa

- Opetuksen epääminen kirjataan oppilaan Wilman tuntimerkintöihin. Kirjauksen tekee rehtori.
- Oppilasta ei saa jättää valvomatta opetuksen epäämisen jälkeen. Valvonnasta huolehtii joko opettaja, koulunkäynninohjaaja tai rehtori.
- Luokanopettaja/luokanvalvoja ottaa yhteyttä oppilaan kotikunnan sosiaalihuoltoon.
- Oppilaalle on laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuu on luokanopettajalla/luokanvalvojalla. Suunnitelma tehdään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.
- Oppilaalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoitoon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana. Oppilaan tulee päästä em. palvelun piiriin kolmen koulupäivän sisällä.

5.2.7 Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Päihteiden, kuten tupakan, alkoholin tai huumeainesten, vaikutus oppilaaseen voi tulla esiin esiopetus- tai kouluyhteisössä monella tapaa. Kysymyksessä voi olla huoltajan, muiden lähimmäisten tai oppilaan oma päihteiden käyttö. Tietoa päihteidenkäytöstä kerätään mm. kouluterveyskyselyn ja laajennettujen terveystarkastusten kautta. Yhteistyö nuorisotoimen kanssa on tärkeää ajankohtaisen päihdetiedon saamiseksi.

Esikoulussa lapsi voi tuoda esille huolta kotona tapahtuvasta päihteidenkäytöstä tai se voi tulla ilmi lapsen olemuksessa/käytöksessä muulla tavalla. Asia täytyy ottaa huoltajan kanssa puheeksi. Lapselle voidaan varata aika kuraattorille tai keskustella asiantuntijaryhmän kanssa tilanteesta, jotta selvitetään, onko lapsen huolelle aihetta ja millä toimenpiteillä lasta ja huoltajaa olisi mahdollista tukea. Mikäli kyseessä on akuutti huoli ja/tai yhteistyö kodin kanssa ei onnistu, on syytä tehdä lastensuojeluilmoitus. Samalla tavoin toimitaan, jos kysymyksessä on oppilaan altistuminen kotona tapahtuvalle häiritsevälle päihteiden käytölle.

Oppilaiden päihteettömyyttä tuetaan kouluissa selkeällä päihteettömyyden linjalla koulun tapahtumien, päättäjäisten, illanviettojen ja koulun retkien yhteydessä. Päihteiden käytöstä ja päihteisiin liittyvistä asenteista tulee keskustella, kun niitä eri oppiaineissa käsitellään sekä niissä tilanteissa, kun ne nousevat muuten esille. Kun huoli oppilaan päihteiden käytöstä herää, otetaan asia puheeksi hänen kanssaan ja tilanteen mukaan ilmoitetaan huoltajalle. Huoltajan kanssa neuvotellaan mahdollisuudesta käsitellä asiaa joko kasvatust keskustelun menetelmin tai yksilöllisessä opiskeluhoilossa. Ilmiselvässä päihteidenkäytössä tai päihtyneenä kouluun tullessa ilmoitetaan huoltajalle ja tehdään välittömästi lastensuojeluilmoitus.

Tupakkalain toteutumista valvotaan koulussa ja sen alueella. Tupakoinnista koulun alueella ja kouluaikana seuraa rangaistus. Mikäli tupakointia ei rangaistuksen tai muun toimenpiteen avulla saada loppumaan, poliisiviranomainen voi kirjoittaa oppilaalle tupakointirikkomuksesta sakon.

Päihteiden käytön ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä on:

- tupakoimaton koulu: aikuisen oma esimerkki, koskee koulun kaikkia aikuisia
- asia esillä erityisesti terveystiedon, biologian ja kemian tunneilla
- valistustyö
- nuorten päihdetyöntekijän käyttäminen ennaltaehkäisyn apuna
- opettajille tietoa päihteidenkäytön tunnistamisesta
- annetaan oppilaille tietoa, mistä saa apua päihdeasioissa
- rohkaistaan oppilaita kertomaan päihdekokeiluista aikuiselle
- rohkaistaan oppilaita sanomaan ei.

Jos koulussa tavataan oppilaalla päihdyttäviä aineita tai oppilas on päihtynyt, toimitaan seuraavasti:

- tilanteeseen puututaan heti, päihteiden takavarikointi
- otetaan huoli puheeksi oppilaan kanssa
- päihteiden käytöstä ilmoitetaan heti luokanvalvojalle/ryhmänohjaajalle ja huoltajille
- luokanvalvoja/ryhmänohjaaja ottaa yhteyden huoltajiin
- jälki-istunnosta sopiminen
- lastensuojeluilmoitus tehdään aina, jos oppilas on koulussa päihtyneenä tai jos oppilaalta löytyy alkoholia tai huumaavia aineita.

5.2.8 Koulukuljetuksen odotusta ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen, jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi tai matka on oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen liian vaikea, raskas tai vaarallinen. Kuljetusta odottavalle oppilaalle on lain mukaan järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

Kuljetussääntö on kunnan nettisivulla *Palvelut > Opetus > Lomakkeet ja ohjeet*: https://www.kuhmoni.fi/files/upload_pdf/20598/KULJETUSS%C3%84%C3%84NT%C3%962.pdf

5.2.9 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulukiusaamisella tarkoitetaan koulussa tapahtuvaa henkistä tai fyysistä väkivaltaa, jossa tarkoituksellisesti pyritään vahingoittamaan toista osapuolta. Se poikkeaa leikistä tai tasavertaisesta nahistelusta ja kohdistuu yleensä toistuvasti samaan oppilaaseen, joka on alistetussa asemassa. Kiusaaminen voi olla yksilöiden välistä tai yhteisöllistä toimintaa, johon usein kuuluu sanallista (uhkaamista ja pilkkaamista), fyysistä (tönnöttämistä, potkimista, lyömistä) tai sosiaalista (välinpitämättömyyttä, eristämistä, yksin jättämistä) kiusantekoa. Kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään on välittömästi puututtava. Opettajan tai rehtorin havaitessa kiusaamista koulussa tai koulumatkalla tulee välittömästi ilmoittaa siitä sekä kiusaajan että kiusatun huoltajille.

Jos koulussa ilmenee, että oppilaaseen kohdistuu kotona tai vapaa-ajalla väkivaltaa, tai hän joutuu sellaista lähiympäristössään muuten näkemään/kohtaamaan, asiaa tulee välittömästi ruveta hoitamaan yhteistyössä kuraattorin kanssa. Pääsääntöisesti huoltajaan otetaan viipymättä yhteyttä. Mikäli kuitenkin oppilas on välittömässä vaarassa tai asiasta keskusteleminen huoltajan kanssa voisi aiheuttaa vaaratilanteen oppilaalle, on tilanteen mukaan ilmoitettava poliisille ja/tai tehtävä lastensuojeluilmoitus. Jos esimerkiksi epäillään, että oppilas on kotona joutunut pahoinpitelyyn tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, tulee ottaa yhteyttä lastensuojeluun ilman, että siitä keskustellaan oppilaan tai hänen huoltajansa kanssa. Neuvoa voi lastensuojelusta kysyä kertomatta lapsen henkilöllisyyttä.

Seksuaalista hyväksikäyttöä, pahoinpitelyä tai vakavampaa henkeä ja terveyteen kohdistuvaa rikosta epäillessä ilmoitus on tehtävä sosiaaliviranomaisten lisäksi myös suoraan poliisille. Kun kyseessä on lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäily, ilmoitus on tehtävä suoraan poliisille, pelkkä lastensuojeluilmoitus sosiaaliviranomaiselle ei tässä tapauksessa ole riittävä. Henkilöstöllä on myös oikeus ilmoittaa poliisille oppilaan henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitosäännöksistä riippumatta.

Ennaltaehkäisevä toiminta:

- Vuosittain pyritään toteuttamaan koko koulun yhteisiä tapahtumia ja projekteja, joiden tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja joissa eri luokka-asteiden oppilaat toimivat yhdessä.

Ristiriitatilanteiden ja kiusaamistapausten käsittely:

- Ristiriitatilanteet käsitellään välittömästi. Selvittelystä huolehtii koulun aikuinen, joka ensimmäisenä on saanut tiedon tapahtuneesta.

1.1.1.1 Tasa-arvosuunnitelma

Johdanto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden täydennys (63/011/2015) sisältää veloitteen koulukohdainten toiminnallisten tasa-arvosuunnitelmien laatimisesta. Tasa-arvosuunnitelman on tarkoitus olla koulun työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja järjestelmällisen tasa-arvotyön tekemistä koulun arjessa oppilaiden ikään sopivalla tavalla. Suunnitelman taustalla on ajatus siitä, että opetuksen tulisi olla sukupuolittietoista, yhdenvertaisesti kannustavaa sekä tytöille että pojille ja samalla lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Samalla työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa olisi pyrkimyksenä tunnistaa ja muuttaa sukupuolittuneita asenteita.

Tasa-arvotyön vastuuhenkilöt, tasa-arvotyöryhmä

Asiakirjaa on tarkoitus muokata ja täydentää tarpeen mukaan. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vastaa suunnitelman tarkistamisesta.

Tavoite työskentelylle, tasa-arvoinen koulu

- Tuodaan tasa-arvokysymykset koko henkilökunnan tietoisuuteen ja osaksi arkista toimintaa.
- Tuodaan tasa-arvokysymykset oppilaiden tietoisuuteen ja kannustetaan yhdenvertaisuuden arvos- tamiseen.
- Tasa-arvosuunnittelun lähtökohdissa kiinnitetään huomiota 1) oppilasvalintoihin, 2) opetuksen jär- jestämiseen, 3) oppimiseroihin, 4) opintosuoritusten arviointiin ja 5) sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.
- Tasa-arvo ei tarkoita samaa kuin sukupuolen unohtaminen. Oppilaita tulee tukea kasvussa heidän omaan suuntaansa (nainen, mies, transsukupuolinen, sukupuoleton ym.).
- Keskinäinen kunnioitus joka tilanteessa kaikkien kesken.
- Erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksyminen.
- Kodin ja koulun yhteistyö tasa-arvokasvatuksessa.
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen tasa-arvokasvatus.

Selvitys koulun tasa-arvotilanteesta

- Tehdään määräajoin kyselykartoitus sukupuolten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta oppilaille ja henkilökunnalle.
- Kartoituksen tekemisestä vastaa yhteisöllinen opiskeluhoitoyhdistys. Sen avulla selvitetään mm.
 - minkälainen on koulun ilmapiiri
 - miten opetuksessa ja arvioinnissa tasa-arvo toteutuu
 - miten tasa-arvo huomioidaan opinto-ohjauksessa, opetusmateriaalien valinnassa, oppi- lasvalinnoissa, valinnaisaineryhmissä
 - miten huomioidaan sukupuolten väliset oppimiserot
 - miten yleistä on sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän kokeminen
 - mitkä asiat edistävät/estävät tasa-arvon toteutumista
 - miltä fyysinen ympäristö näyttää sukupuolinäkökulmasta
 - miten toteutuu sukupuolitietoinen opetus.

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Tasa-arvokasvatuksen toteuttamisen vinkkilista oppiaineittain ja ikäryhmittäin:

- Tasa-arvon edistäminen oppiaineittain:
 - Äidinkieli ja kirjallisuus (sisältää suomen toisena kielenä)
 - Valitaan tekstit ja työtavat niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.
 - Opettaja tutustuttaa oppilaita teksteihin, joissa sukupuoliroolit ovat jotain muuta kuin stereotyyppisiä toistavia. Kirjallisuudessa on esimerkkejä moninai- sista perheistä, kuten sateenkaariperheistä.
 - Draamapedagogisissa menetelmissä pyritään jaottelemaan rooleja neutraalisti.
 - Poikien ja tyttöjen lukuinnostuksen virittäminen ja säilyttäminen peruskoulun päättöluokille saakka tarjoamalla monipuolisesti erityyppistä luettavaa.
 - Kartoitetaan sukupuolta ja sukupuolen moninaisuutta käsittelevää sanastoa ja kiinnitetään huomiota opettajien ja oppilaiden kieleen, normittaako se stereo- tyypioita.
 - Vuorovaikutustaitojen ja hyvien tapojen opetteluun yhteydessä voidaan analy- soida sellaisia yleisiä sanontoja kuten ”Naiset ensin”, ”Pojat on poikia” jne.

- Tarkastellaan kirjallisuuden, elokuvien, taiteen ja median tarjoamia kuvauksia sukupuolirooleista, stereotyyppioista, työnjaosta ja ammateista. Perinteisille nimikkeille kuten virkamies, asiamies, nimismies ja lakimies voidaan keksiä vaihtoehtoja. Tutustuttaessa kirjallisuuden lajeihin tai historiaan voidaan tarkastella sukupuolirooleja.
- Erityistä huomiota voidaan kiinnittää sukupuolten tasa-arvoa edistävään kielenkäyttöön niin puhe- kuin kirjoitustehtävissä.
- Kaunokirjallisuus ja elokuvat tarjoavat hyviä mahdollisuuksia eläytyä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lasten kokemusmaailmaan.
- Uskonto/elämänkatsomustieto
 - Kiinnitetään erityistä huomiota tasa-arvon eettiseen taustaan ja kannustetaan oppilaita tuomaan omat näkökulmansa esille ja perustelemaan ne.
 - Kannustetaan oppilaita tarkastelemaan koulua, yhteiskuntaa ja koko maailmaa avoimesti ja kriittisesti.
 - Opetuksessa voidaan pohtia, mistä sukupuolten tasa-arvoa kyseenalaistavat ja sukupuolen moninaisuutta halveksivat, yhteiskunnalliset asenteet syntyvät, mitä seurauksia niillä on, ja miten yhteiskuntamme voi muuttua tasa-arvoisempaan suuntaan.
 - Opetuksen lähtökohta on oman katsomuksellisen identiteetin rakentumisen tukeminen, jolloin myös sukupuolen moninaisuus on luontevasti esillä.
 - Oppilas harjaantuu ottamaan toiset huomioon sekä kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.
 - Käsitellään YK:n yleismaailmallista ihmisoikeusjulistusta ja erityisesti lasten oikeuksia.
 - Ohjataan oppilaita kohtaamaan toisia ihmisiä ja moninaisuutta sekä perustelemaan tekojaan eettisesti ja toimimaan syrjinnän vastaisesti.
 - Käsitellään perheen rooleihin ja sukupuoleen liittyviä aiheita, erityisesti naisten ja tyttöjen asemaa eri kulttuureissa ja eri aikoina.
 - Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvän eettisen ajattelun ja toimintavalmiuksien kehittäminen.
- Ympäristöoppi
 - Oppiaine mahdollistaa sukupuolistereotyyppien tutkimisen lasten kokemusmaailman kautta.
 - Ympäristöopissa tasa-arvoa edistetään kannustamalla ja mahdollistamalla tyttöjen ja poikien tasapuolinen tutustuminen aineen tiedonaloihin.
- Matematiikka
 - Tuetaan erityisesti tyttöjen itseluottamusta matemaattisten ongelmien ratkaisussa.
 - Erityisesti yhteistoiminnallisesti ratkaistavien avoimien ongelmien on todettu ylläpitävän tyttöjen matemaattista mielenkiintoa.
 - Korostetaan matematiikan tärkeyttä työelämässä.
- Kuvataide
 - Voidaan tutkia lelujen sukupuolittuneisuutta esimerkiksi muotoilun, värien ja mainonnan osalta.
 - Nykyisten ulkonäkönormien tutkiminen ja niiden vertailu eri aikojen ja eri kulttuurien näkökulmasta.
 - Sukupuolten esittämistavat eri aikojen taiteessa, mainonnassa ja muodissa.
 - Muotoilu ja arkkitehtuuri tasa-arvonäkökulmasta.
 - Brändien sukupuolittuneisuus.
- Käsityö
 - Tuetaan oppilaiden mielikuvaa käsityöstä sukupuolineutraalina oppiaineena.

- Opetus suunnitellaan siten, että oppiaine sisältää tasapainoisesti teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja, sisältöjä ja materiaaleja.
- Luodaan positiivinen kuva eri ammateista eikä korosteta perinteistä sukupuoli-sidonnaisuutta.
- Opetustilanteissa oppilaita ohjataan tasapuolisesti.
- Musiikki
 - Opettajan tulee varmistaa, että erilaiset soittimet ja roolit jakautuvat luokassa tasaisesti, ilman sukupuolittuneita ennako-odotuksia.
 - Oppilaita kannustetaan rohkeisiin soitinvalintoihin sukupuolesta riippumatta.
 - Musiikin kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota musiikin sukupuolittuneisuuteen.
 - Tarkastellaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin sisältämiä sukupuolinormeja (esim. naissäveltäjät sekä kokemukset siitä, että joku musiikki on erityisesti miesten tai naisten musiikkia).
- Liikunta
 - Tarjotaan monipuolisia liikkumismahdollisuuksia kaikille, eikä siniä erotella tyttöjen ja poikien liikuntalajeja.
 - Opettaja pitää huolta siitä, että kaikki kokevat osallistumisen mielekkääksi ja turvallisiksi myös sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta riippumatta.
 - Opettajan on hyvä tunnistaa liikuntakulttuurin sukupuolittuneita rakenteita, toimintamalleja ja stereotyyppioita sekä purkaa niitä oppilaiden kanssa keskustellen.
 - Opetusryhmiä voi jakaa joustavasti tavoitteiden mukaan opetusresurssit ja turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen. Liikunnan sukupuolittunut opetus vähentää sukupuolivähemmistöihin kuuluvien oppilaiden kouluviihtyvyyttä.
 - Liikunnan tulee olla fyysisesti samantasoista sukupuolesta riippumatta.
- Oppilaanohjaus
 - Oppilaanohjauksen tavoitteissa korostuvat opiskeluvälineiden ja -taitojen kehittyminen sekä kasvava vastuunotto koulutyöstä.
 - Opettajien on tärkeää tunnistaa koulun arjessa ilmeneviä sukupuolittuneita oppilaiden vastuullisuuteen, toiminnallisuuteen, kykyihin ja kiinnostuksiin liittyviä olettamuksia.
 - Tutustuttaessa eri ammatteihin on tärkeää huomioida se, ettei toiminta vahvista sukupuolistereotyyppioita, vaan purkaa niitä.
 - Tyttöjä ja poikia tulee kannustaa valitsemaan TET-paikkansa niin, että he pääsevät tutustumaan työpaikkoihin, joissa toinen sukupuoli on enemmistönä.
 - TET on ajoitettava ennen koulutusvalintoja tehtäväksi, jotta se olisi merkityksellinen sukupuolijakojen purkamisessa.
- Yhteiskuntaoppi
 - Ohjataan oppilaita toimimaan moninaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.
 - Ohjataan havaitsemaan sellaisia asioita, jotka estävät tai edistävät tasa-arvon toteutumista.
 - Analysoidaan koulun ja oman elinpiirin sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita ja rakenteita.
 - Harjoitellaan sukupuolijärjestelmien (hierarkiat, roolit, sukupuolten väliset suhteet, työnjako, valta, naisten kansalaisoikeudet, tyttöjen ja naisten koulutus) havainnointia tilastojen tai media-aineistojen avulla tuntuman saamiseksi sukupuolijärjestelmien moninaisuuteen.

- Tutustutaan joihinkin sukupuolten tasa-arvon ja epätasa-arvon ilmentymiin suomalaisessa yhteiskunnassa (esim. palkkataso, johtajuus ja eliniänodote), Euroopan unionissa ja globaalisti.
 - Tutustutaan muutamiin tasa-arvon edistämiskeinoihin ja harjoitellaan tasa-arvoa edistävien aloitteiden tekoa ja vaikuttamista koulussa, kunnassa ja laajemminkin yhteiskunnassa, myös kansainvälisissä verkostoissa.
- Historia
 - Käydään läpi sukupuolten tasa-arvon kehitystä ja nykytilaa.
 - Pohditaan, miten sukupuoli on määrittänyt historiallisten toimijoiden liikkumattilaa eri aikoina.
 - Naisten ja lasten elämää eri aikoina voidaan tarkastella kerronnan, roolileikkien, draaman ja kuvataiteen keinoin ja täten kehittää historiallista empatiakykyä.
 - Mikrohistoriallisen tarkastelun kautta voidaan esittää myös naiset historian aktiivisina osapuolina ja haastaa perinteistä ”suurmieshistoriaa”.
- Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
 - Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa vahvistetaan oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella ja rohkaistaan oppilaita tekemään aidosti itseä kiinnostavia kielivalintoja sukupuolesta riippumatta.
 - Käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita, sekä käytetään vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja kuten leikkejä, lauluja, pelejä, draamaa, sosiaalisia verkostoja ja kansainvälisiä yhteyksiä.
 - Kyseenalaistetaan vallitsevia käsityksiä siitä, että tytöt oppivat paremmin kieliä kuin pojat. Kannustetaan oppilaita eri kielten opiskeluun sukupuolesta riippumatta.
 - Opitaan tunnistamaan kohdekielen sukupuolittuneita rakenteita ja sanastoa. Opetellaan myös sukupuolen moninaisuudelle tilaa antavia persoonapronomeineja (hon, han → hen; she, he → ze) sekä sukupuolineutraaleja ja naisten siviilisäätyä määrittelemättömiä puhuttelusanoja (Mr, Ms, Mrs → Mx).
- Fysiikka ja kemia
 - Tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia soveltaa oppiaineita erilaisissa, erityisesti arkielämän yhteyksissä sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan ja kemian osaamista, jotta molempien sukupuolien kiinnostuksen aiheet tulee huomioitua.
 - Annetaan positiivinen ja sukupuolineutraali kuva ainetta koskevista ammatteista, joissa perinteisesti sukupuolijakauma on vääristynyt.
- Biologia
 - Biologiassa tutustutaan ihmisen sukupuolen muodostumisen perusteisiin sekä seksuaalisuuden eri muotoihin.
- Maantieto/maantiede
 - Maantiedossa pohditaan tasa-arvon ilmentymistä muissa kulttuureissa.
 - Pohditaan miten tasa-arvo vaikuttaa valtion väestörakenteeseen ja köyhyyteen.
- Terveystieto
 - Tasa-arvoon ja sukupuoleen liittyvät kysymykset ovat keskeinen osa oppiaineen sisältöjä.
 - Terveiden edistäminen ja terveyserot sukupuolen näkökulmasta.
 - Sukupuolivähemmistöihin tutustuminen.
- Kotitalous
 - Tasapuolinen osallisuus ja työnjako sukupuolesta riippumatta.
 - Oppitunneilla on mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden tulevaisuuden asenteisiin ja purkaa esimerkiksi kotitöiden sukupuolittuneisuutta.

- Tasa-arvon edistäminen ikäryhmittäin:
 - 1.—2. vuosiluokka
 - Oppilas alkaa rakentaa omaa identiteettiään oppijana ja kouluuyhteisön jäsenenä.
 - Oppilaita opetetaan tunnistamaan sukupuoleen liittyviä odotuksia ja luuloja.
 - Oppilaita kannustetaan rohkeuteen siinä, että he voisivat vapaasti toteuttaa mielenkiinnon kohteitaan, ilman sukupuolisuuden stereotyyppisiä rajoituksia.
 - Tuetaan hyvää koulukaveruutta kaikkien sukupuolien kesken.
 - Pohdittavaksi:
 - Onko tilanteita, joissa ryhmäjako on sukupuolen perusteella ehdottoman tarpeen? Miksi?
 - Miten kannustetaan oppilaita itsenäisiin ja rohkeisiin valintoihin?
 - Kasvaako kaikista tytöistä naisia ja pojista miehiä?
 - 3.—6. vuosiluokka
 - Opettaja kohtaa monenlaisissa kehitysvaiheissa olevia varhaismurrosikäisiä oppilaita.
 - Opettajan on tärkeä etsiä luontevia ja kannustavia työtapoja oppilaiden kasvun ja kehityksen käsittelyyn.
 - Oppilaat alkavat tiedostaa selkeämmin oman sukupuoli-identiteettinsä.
 - Riskinä on, että ystävyyssuhteet tyttöjen ja poikien välillä seksualisoitetaan.
 - Tämä ikäkausi on otollista aikaa vahvistaa oppilaiden tasa-arvo-osaamista.
 - Oppilaiden pitää oppia arvioimaan, kohdellaanko tyttöjä ja poikia yhdenvertaisesti.
 - Koulussa pitää ottaa esiin epätasa-arvon kokemuksia ja niiden pohjalta muokata toimintatapoja.
 - Pohdittavaksi:
 - Millaista sukupuolikuva oppimateriaalit välittävät?
 - Saavatko tytöt yhtä paljon puheenvuoroja kuin pojat?
 - Miten tuen oppilasta, joka ei identifioitu vain yhteen sukupuoleen?
 - 7.—9. vuosiluokka
 - Oppilaiden väliset kehityserot alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttaa koulutyöhön.
 - Oppilaan tulisi osata tunnistaa sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä ja syrjintä.
 - Oppilaille neuvotaan, mistä hän saa tarvittaessa erityistä apua, tukea ja neuvontaa.
 - Käsitys sukupuoli-identiteetistä on jo vahva, mutta se voi vielä joillakin oppilailla muuttua.
 - Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy kiusaamista, seksuaalista häirintää, sukupuoleen perustuvaa häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää.
 - Pohdittavaksi:
 - Kasvaako oppilaistani tasa-arvotoimijoita?
 - Miten rohkaista oppilaita tekemään epätyypillinen koulutusalan tai ammatin valinta?
 - Mitä erityistä sukupuoli- ja tasa-arvotietoisuus tarkoittaa omassa oppiaineessani?
- Monialainen oppimiskokonaisuus sukupuolten tasa-arvosta voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavista aineksista:
 - Toteutetaan yhteistoiminnallisia sukupuolta ja tasa-arvoa käsitteleviä oppimistehtäviä.

- Tutkitaan tasa-arvon käsitettä.
 - Otetaan selvää koulun ja sen lähialueen ammateista ja rikastetaan oppilaiden käsityksiä niistä.
 - Tutustutaan demokratian ideaan käytännössä.
 - Kootaan oppilaiden käsityksiä siitä, miten sukupuolten tasa-arvo toteutuu.
 - Tutkitaan tasa-arvotilastoja ja tehdään niistä graafisia esityksiä.
 - Minielämäkerrat eri alojen tasa-arvopioneereista.
 - Tehdään yhteistyötä sopivan kansalaisjärjestökumppanin kanssa.
 - Turvataitokasvatus.
 - Tutustutaan mainonnan, markkinoinnin ja sosiaalisen median luomiin mielikuviin sukupuolirooleista.
 - Hankitaan monipuolista tietoa vähemmistöistä.
 - Tutkitaan sukupuolirooleiltaan perinteisiä kirjoja, pelejä ja elokuvia.
 - Vietetään Minna Canthin eli tasa-arvon päivää 19.3.
 - Teemapäivä, jossa oppilailla osuus myös suunnittelussa.
- Maahanmuuttajille järjestettävä perusopetuksen valmistava opetus
 - Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden osalta on tasa-arvoasioissa otettava erityisesti huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Oppilaan opetusjärjestelyt suunnitellaan ja opetusta eriytetään hänen ikä- ja kehitysvaiheensa mukaisesti.
 - Opettaja ottaa tasa-arvokysymykset aktiivisesti käsittelyyn ja opettaa sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvää sanastoa.
 - Opettaja luo omalla esimerkillään oppilaille turvallisen ilmapiirin toimia sukupuolirooleista vapaina. Joukossa saattaa olla myös oppilaita, joiden kulttuuritausta ohjaa eri sukupuolille soveltuvaa käyttäytymistä. Opettajan on hyvä toimia tällöin sensitiivisesti.
 - Oppilaalla tulee olla koulussa hyvä ja turvallinen olo. Koulu ja opettaja puuttuvat valmistavan opetuksen ryhmissä ilmeneviin tasa-arvo-ongelmiin, jos niitä ilmenee.
 - Oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa käsitellään sukupuolten tasa-arvoa ja sen keskeyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtaaminen. Opettaja tutustuu avoimin mielin kuhunkin perheeseen ilman ennako-olettamuksia liittyen perheen taustakulttuurin tasa-arvokäsityksiin.
 - Oppilaanohjaus: Opettajan tulee tiedostaa, että eri kulttuureista tulevien oppilaiden kodeissa on suomalaisesta kulttuurista poikkeavia käsityksiä tyttöjen ja poikien rooleista ja odotuksista heidän koulunkäynnilleen. Huoltajat saattavat vaikuttaa huolettomammilta pohtiessaan tyttöjen koulunkäyntiä kuin poikien. Tyttöjen oppimisvaikeuksia ei välttämättä mielletä yhtä vakaviksi kuin pojilla. Odotukset tyttöjen tulevaisuudelta saattavat liittyä kodin perustamiseen eikä opiskelua nähdä merkittävänä. Poikien kohdalla saattaa toisaalta olla epärealistisia odotuksia tulevaisuuden ja koulun suhteen.
 - Liikunta: On huomioitava, että samankin sukupuolen kanssa toimimisessa on kulttuurisia eroja, jotka ilmenevät riisuutumisen ja suihkutilanteissa. Tilanteen ymmärtäminen ja hienovarainen suhtautuminen sekä kaikesta huolimatta rohkaisu yhteisiin toimintatapoihin auttaa lieventämään tilanteen jännitystä ja vähentää poissaoloja liikuntatunneilta. Aluksi esim. mahdollisuus käydä suihkussa muun ryhmän jälkeen auttaa tottumaan riisuutumisen koulun pukuhuoneissa

Seuranta ja arviointi

- Tasa-arvotyötä tehdään luokissa jo nykyisellään kattavasti.
- Tilannetta seurataan ja arvioidaan kyselykartoituksen avulla tarpeen mukaan.

Tiedottaminen ja jalkauttaminen

- Henkilökunnan käytössä on oppiaineittainen vinkkilista, jossa on kerrottuna pääkohdat koulun tasa-arvotyöstä.
- Tasa-arvosuunnitelma on osa koulun opiskeluhoitosuunnitelmaa, joka on liitettyä koulun kotisivulle.

Seksuaaliseen häirintään puuttuminen

- Seksuaalisen häirinnän havainnut tai asiasta kuullut aikuinen käynnistää tilanteen selvittelyn välittömästi.
- Koulun kriisisuunnitelmassa on toimintaohjeet, miten toimia ko. tilanteessa.

Muuta huomioitavaa tasa-arvoon liittyen

- Huomioidaan kasvatuksessa yleiset käytöstavat ja kohteliaisuus.
- Henkilökunnan koulutus.
- Henkilökunnan asenne.
 - Herkkyys ja ymmärrys tunnistaa oppilaat yksilöinä.
 - Myönteinen suhtautuminen moninaisuuteen.

5.2.10 Kriisisuunnitelma

Kriisitilanteiden (esim. oppilaan tai koulun työntekijän kuolema, itsemurha, vakava onnettomuus, vakava väkivalta tai fyysisen vahingoittumisen uhka) hallinta edellyttää etukäteen sovittua toimintamallia. Ilman asianmukaista käsittelyä kriisitilanteet voivat haitata koulu yhteisön toimintakykyä pitkäänkin.

Koulussa toimii kriisiryhmä, jonka rehtori kutsuu koolle kriisitilanteissa. Koululla on myös kriisisuunnitelma. Kriisisuunnitelma tarkoittaa etukäteen valmisteltua toimintamallia, jonka avulla voidaan vakavan kriisitilanteen sattuessa toimia. Ennalta arvaamattomissa kriisitilanteissa lasten ja aikuisten kokemat tunteet voivat olla yllättäviä; hämmennystä, avuttomuutta, pelkoa tai paniikkia. Asiallinen tieto ja oikea toiminta rauhoittavat niin lapsia kuin aikuisiakin. Tavoitteena on, että yllättävän tapahtuman jälkeen oppilaiden ja koulun henkilökunnan toimintakyky säilyy ja elämä koulu yhteisössä palautuu normaaliksi.

Koulun kriisisuunnitelma on osa opiskeluhoitosuunnitelmaa. Siihen on kirjattu kriisiryhmän kokoonpano, tiedonkulku ja tiedottaminen sekä toimintamallit seuraavissa tilanteissa: poissaolot, kiusaaminen, tupakka/päihdetyö, mielenterveysongelmat, kuolema, itsemurha, itsemurhan uhka, väkivalta tai sen uhka, vaaratilanne koulussa, toimintaohje uhkaavan henkilön kohtaamistilanteessa, onnettomuudet, koulun ulkopuolinen vakava onnettomuus, henkinen väkivalta ja työssäkiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö sekä koronavirusepidemia. Lisäksi suunnitelmassa on vinkkejä ahdistavien tilanteiden käsittelyyn.

5.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito

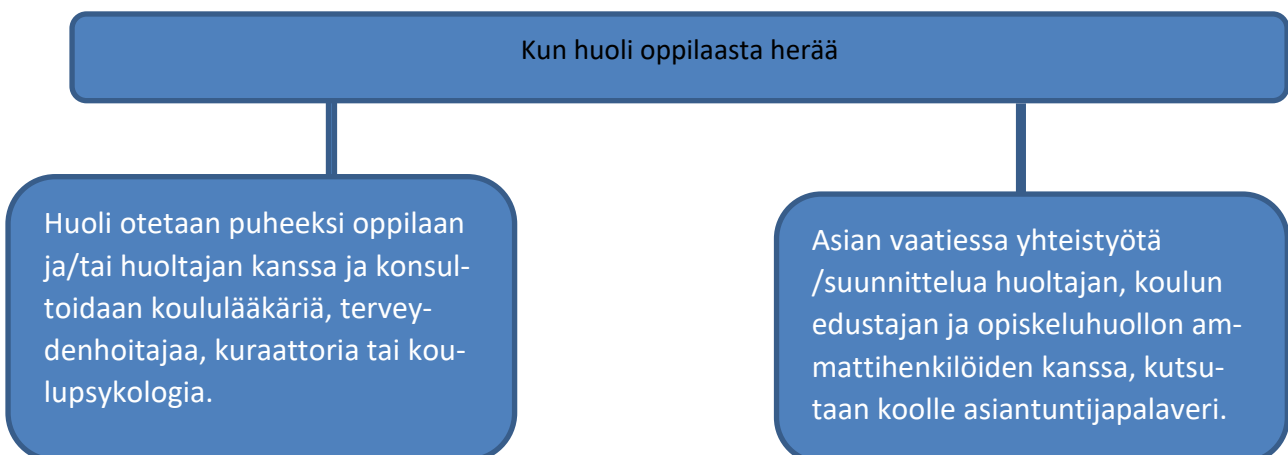
Yksilökohtainen opiskeluhoillon perusajatuksena on huolehtia siitä, että oppilaan yksilölliset tarpeet oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen liittyen tulevat huomioiduksi opetuksessa. Tavoitteena opiskeluhoilossa on varhainen puuttuminen sekä yksilöllisten huolenaiheiden ja oppimisen esteiden ennaltaehkäisy. Yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Siihen kuuluu myös monialainen asiantuntijaryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta.

Kun on tarpeen selvittää yksittäisen oppilaan opiskeluhuollollisen tuen ja palveluiden tarvetta, kootaan monialainen tapauskohtainen asiantuntijaryhmä. Kokoon kutsumisesta vastaa se henkilö, jolle huoli oppilaasta syntyy, tai kenelle huolesta on ilmoitettu. Oppilaan ja huoltajien kanssa yhdessä pohditaan, keiden olisi hyvä olla läsnä. Myös koulun opiskeluhooltohenkilöstön kanssa yhdessä voi pohtia, keiden olisi hyvä olla mukana kokoontumisessa. Konsultaatio on mahdollista järjestää nimettömänä, jolloin konsultointi ei edellytä oppilaan lupaa. Nimellisissä konsultoinneissa noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia.

Asiantuntijoita monialaisessa asiantuntijaryhmässä voivat olla mm. opettaja, erityisopettaja, opo, rehtori, koulunkäynninohjaaja, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri, koulukuraattori, koulupsykologi, nuorisotyöntekijä, lastenpsykiatrian tai nuorisopsykiatrian edustaja, sosiaali-ohjaaja, sosiaalityöntekijä tai vastaava kuraattori. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki painottaa oppilaan ja hänen huoltajansa itsemääräämisoikeutta ja ryhmän jäsenien läsnäolon on oltava ammatillisesti perusteltua. Asiantuntijoiden nimeäminen tämän ryhmän jäseniksi edellyttää esiopetuksessa yksilöityä kirjallista suostumusta huoltajalta ja perusopetuksessa oppilaalta ja/tai hänen huoltajaltaan. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syytä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhooltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. (OHL 18 §)

Koollekutsuja pyytää suostumuksen kirjallisesti. Suostumus sisältyy yhtenä kohtana (kansilehtenä) opiskeluhooltokertomukseen. Lähtökohtana asiantuntijaryhmän kokoontumisessa on se, että huoltaja on läsnä hänen lapsensa asioita käsiteltäessä. Mikäli hänellä ei ole mahdollisuutta osallistua, hän voi käydä koulussa allekirjoittamassa suostumuksen asian käsittelemiseksi ilman hänen läsnäoloaan. Asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus pyytää tarpeen tullen neuvoa muilta asiantuntijoilta (OHL 19 §). Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Hänen tehtäviinsä kuuluu ryhmän koolle kutsuminen ryhmän kokoontuessa jatkossa, opiskeluhooltokertomuksen kirjaaminen ja sen asianmukaisesta talletuksesta huolehtiminen.

Opettajilla on tärkeä rooli oppilaiden ohjaamisessa ja asiantuntijaryhmän koollekutsumisessa, sillä he ovat avainasemassa havainnoimassa opiskeluhoollollisen tuen tarvetta. Opettajien lisäksi havainnointi kuuluu myös koulun muulle henkilökunnalle ja pienienkin huolien eteenpäin vieminen on olennaista ennaltaehkäisevän työtteen kannalta. Opettaja voi halutessaan konsultoida asiasta muuta opiskeluhooltohenkilöstöä. Koulun henkilöstön toimiessa opiskeluhoollollisissa tehtävissä, asiantuntijaryhmän jäsenenä, he eivät saa käyttää saamiaan salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin opiskeluhooltoon liittyviin tehtäviin. (OHL 14 §)

Monialaista yksilökohtaista työtä kouluissa tehdään myös oppilaan oppimiseen liittyvään tuen tarpeeseen liittyen. Tätä työtä ei määrittele oppilas- ja opiskelijahuoltolaki vaan perusopetuslaki. Lisätietoa löytyy luvusta ”Tehostettu ja erityinen tuki suhteessa opiskeluhooltoon”.

Kouluterveydenhoitajan tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Hän tekee vuosittain lakisääteiset terveystarkastukset kaikille peruskoulun oppilaille. Tarvittaessa terveydenhoitaja tapaa oppilasta lääkärin tai vanhempien pyynnöstä. Halutessaan oppilaat voivat itse hakeutua kouluterveydenhoitajan vastaanotolle. Koululääkärin vastaanotolle aika varataan aina sovituksi. Vuosiluokilla 1, 5 ja 8 on laajat terveystarkastukset. Lääkärinhoitoa vaativat sairausasiat ja tapaturmat hoidetaan terveyskeskuslääkärin vastaanotolla. Sairasta lasta ei saa lähettää kouluun. Koulupäivän aikana sairastuneen oppilaan kuljetuksesta kotiin huolehtii huoltaja.

Oppilaalla on oikeus psykologi- tai kuraattoripalveluihin säädetyssä määräajassa. Palvelut on järjestettävä siten, että oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun joko psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä. Jos asia on kiireellinen, keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana koulupäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi psykologi tai kuraattori.

Kuraattoriin voit ottaa yhteyttä mm. Wilman kautta, puhelimitse, tekstiviestillä tai varata ajan suoraan kuraattorilta. Kuraattorin vastaanotto toteutuu pääasiassa koululla koulupäivän aikana. Kuraattori ottaa vastaan pääsääntöisesti ajanvarauksella. Kuraattori työskentelee koulussa neljänä päivänä viikossa. Perusopetuksen kuraattori auttaa oppilaita perhe- ja kaverisuhteiden, käyttäytymisen, tunne-elämän ja koulunkäynnin haasteissa. Kuraattori tukee myös elämän muutos- ja kriisitilanteissa sekä kiusaamiseen liittyvissä asioissa. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat esimerkiksi tunteiden hallinnan haasteet, poissaolot, pelot, ahdistuneisuus ja mielialan lasku. Tietoturvan vuoksi suositellaan yhteydenottoa puhelimitse tai tekstiviestillä. Oppilaan luvalla yhteydenoton voi tehdä myös perheenjäsen, ystävä, koulun henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.

Koulupsykologi on koululla yhtenä päivänä viikossa. Koulupsykologiin voit ottaa yhteyttä Wilman kautta, puhelimitse tai tekstiviestillä. Koulupsykologin vastaanotto toteutuu pääasiassa koululla koulupäivän aikana. Koulupsykologi ottaa vastaan pääsääntöisesti ajanvarauksella.

Esiopetuksen oppilaiden osalta koulupsykologille ohjaututaan esiopetuksen henkilökunnan arvion kautta. Koulupsykologin tutkimusten tarvetta arvioidaan yhdessä erityisopettajien ja kouluterveydenhuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien kanssa. Koulupsykologin tutkimuksista ja niiden aikataulusta sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.

Koulupsykologi tukee oppilaita kehityksen ja tunne-elämän haasteissa. Oppimiseen liittyvissä ongelmissa psykologi kutsutaan mukaan, kun koulun laajoista tukitoimista huolimatta herää kysymys siitä, mistä lapsen tai nuoren oppimisen vaikeuksissa on kyse. Opiskeluhoillon psykologin työ perusopetuksessa painottuu tunne-elämän, kehityksen ja oppimisen haasteiden selvittämiseen ja tukemiseen. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat ahdistuneisuus, pelot, mielialan lasku ja elämäntilanteen kriisit. Esiopetuksessa psykologin työskentely on pääsääntöisesti konsultaatiopainotteista ja lähikasvattajien tukemista. Yksilötyöskentelystä sovitaan tarvittaessa erikseen. Psykologin tutkimusten tarvetta arvioidaan yhdessä erityisopettajien ja kouluterveydenhuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien kanssa. Psykologin tutkimuksista ja niiden aikataulusta sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.

Neuvottelut, monialainen yhteistyö sekä opetushenkilöstön ja huoltajien konsultaatio kuuluvat kaikkien opiskeluhoillon asiantuntijoiden yksilökohtaiseen opiskeluhoiltotyöhön. Terveystenhoitajat, lääkärit, psykologit ja kuraattorit ovat kutsuttavissa opetushenkilöstön ja muiden tahojen järjestämiin neuvotteluihin.

Opiskeluhoillon asiantuntijat kutsuvat koolle tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän ja osallistuvat kutsuttaessa työskentelyyn. Myös yhteisvastaanottoja ja muita neuvotteluita järjestetään ja kutsuttaessa

osallistutaan niihin. Monialaisia asiantuntijaryhmiä ja muita monialaisia neuvotteluja kutsutaan koolle matalla kynnyksellä. Opiskeluhuollon työntekijät osaltaan varmistavat, että monialainen asiantuntijaryhmä tai muu monialainen ryhmä seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista. Monialaisen asiantuntijaryhmän koontumisista muodostuu opiskeluhoitokertomus. Opiskeluhoitokertomuksen osalta rekisterinpitäjänä toimii koulutuksenjärjestäjä. Monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaa ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ja lain soveltamisohje.

Opiskeluhuollon asiantuntijat tarjoavat konsultaatiota yksittäisiin oppilaisiin liittyen. Konsultaatio on mahdollista järjestää nimettömänä, jolloin konsultointi ei edellytä oppilaan lupaa. Nimellisissä konsultoinneissa noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.

5.3.1 Yksilöllisen opiskeluhoollon kirjaaminen — opiskeluhoitokertomukset

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyy läheisesti tarpeellisten tietojen kirjaaminen opiskeluhoollon kertomuksiin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki määrittelee opiskeluhoollolisten asioiden kirjaamista (OHL 20 §). Perusopetuslaki ottaa kantaa puolestaan siihen, miten kirjataan opetuksen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvät asiat. Opettajan tulee ottaa huomioon, milloin hän työssään hoitaa opetuksen järjestämistä, opettajan opetukselliseen tehtävään kuuluvaa perusopetuslain säätlemää työtä, ja milloin hän on työssään osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain määrittelemää opiskeluhoitotyötä. Opiskeluhoitotyö kirjataan opiskeluhoitokertomukseen.

Kirjaamisvelvoite koskee monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaa ja ryhmässä päätettyjen yksilöön kohdistuvien tukitoimien tarpeen kartoittamista, suunnittelua ja toteuttamista. Asiantuntijaryhmän kokoontumista suunniteltaessa sovitaan ennakkoon, kuka toimii neuvottelun vetäjänä ja kuka tekee kirjauksen Wilman opiskeluhoollolliseen muistioon. Kirjaamisessa tulee noudattaa jatkuvaa muotoa ja etenemistä aikajärjestyksessä. (OHL 20 §) Kirjaamisen sisältöä määrittelee opiskeluhoitokertomus-lomake, joka on tehty kirjaamista koskevan lainsäädännön pohjalta. Opiskeluhoitokertomukset laaditaan Wilmassa olevalle lomakkeelle, ja ne tallennetaan koulun arkistoon. Vastuuhenkilönä toimii yhtenäiskoulun rehtori. Jos opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan henkilölle, joka ei osallistu opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. (OHL 20 §)

Kirjaamisessa on tärkeää pitäytyä faktoissa, välttää tulkintojen tekemistä ja muistaa, että arkaluonteisten² asioiden käsitteleminen ja kirjaaminen opiskeluhoollossa vaatii nimenomaista suostumusta. Opiskeluhoitokertomuksessa pyydetään asian käsittelemiseen kyseisellä kokoonpanolla oppilaalta ja/tai huoltajalta suostumus. Kokoonpanon vaihtuessa sovituista syistä, suostumusta ei tarvitse välttämättä pyytää uudelleen, jos asiasta on yhteisesti oppilaan ja/tai huoltajan kanssa asiantuntijapalaverissa sovittu ja asia on kirjattu kertomukseen. Pitkissä oppilashuollollisissa prosesseissa suostumus on hyvä pyytää uudestaan esimerkiksi vuosittain.

Kuraattori, koulupsykologi ja terveydenhoitaja kirjaavat yksilökohtaista opiskeluhoollon koskevat asiat oman työnsä lainsäädännön mukaisesti. He kirjaavat omiin rekistereihinsä myös antamansa opiskeluhoollon konsultoinnin. Jokainen asiantuntija yksilöllisessä opiskeluhoollon voi tehdä omia muistiinpa-

² Arkaluonteisuudella tarkoitetaan rotua tai etnistä alkuperää, henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta, henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta tai häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä tai henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia.

nojaan. Ne muuttuvat asiakirjaksi, mikäli ne liitetään opiskeluhoitokertomukseen tai niihin viitataan opiskeluhoitokertomuksissa. Itseen koskevia asiakirjoja oppilaalla ja huoltajalla on oikeus pyytää nähtäväkseen.

Kirjaaminen

Laki	Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	Oman alan lait	Perusopetuslaki
Toiminta	Opiskeluhoitoryhmät	Asiantuntijaryhmät	Terveystenhoitaja, psykologi ja kuraattori	Oppimisen tuen palaverit
Mihin kirjataan	Vapaamuotoinen muistio	Opiskeluhoitokertomus	Omat asiakirjat	Pedagogiset asiakirjat

5.3.2 Tehostettu ja erityinen tuki suhteessa opiskeluhoitoon

Oppilaiden opetuksellinen tuen tarve kulkee usein käsi kädessä opiskeluhoitollisen tuen tarpeen kanssa. Näitä kahta säätelevät kuitenkin eri lait. Opetuksellinen tuki, kuten tehostettu ja erityinen tuki, kuuluu perusopetuslain alaisuuteen, kun taas opiskeluhoitollista tukea säätelee oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Molemmilla edellytetään monialaista yhteistyötä ja opiskeluhoitollista ammattihenkilöstöä. Tämä saattaa aiheuttaa tilanteita, joissa ei ole helppo tunnistaa kumman lain alaisuudessa liikutaan.

Oppimisen tuen ja opiskeluhoitollisten asioita käsitellään seuraavilla tavoilla

<p><u>Oppimisen tuki</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kun käsitellään perusopetuslain mukaista oppimiseen liittyvää tukea - yhteistyössä huoltajan kanssa, mutta suostumusta ei tarvita - tuen aloittaminen, jatkaminen tai lopettaminen kirjataan pedagogisiin asiakirjoihin - erityisestä tuesta ja erityisistä opetusjärjestelyistä tehdään hallintopäätös - asiat/asiakirjat ovat salassa pidettäviä - pedagogiset asiakirjat ovat opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa ja ne siirretään esiopetuksen/koulujen ja opetuksen järjestäjien välillä 	<p><u>Yksilöllinen opiskeluhoito/ asiantuntijaryhmä</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kun käsitellään oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista opiskeluhoitollista tukea - opiskeluhoitollisten asioiden käsittelyyn ja asiantuntijoiden läsnäoloon pyydetään oppilaan/huoltajan suostumus - kirjaaminen tapahtuu opiskeluhoitokertomukseen - oikeus konsultoida muita asiantuntijoita - asiat/asiakirjat ovat salassa pidettäviä ja niitä välitetään vain suostumuksella
---	--

Tehostetun tai erityisen tuen asioita käsitellään siis oppimisen tuen palaverissa. Tukeen liittyvät palaverit kirjataan pedagogiseen asiakirjaan, kun käsitellään tehostetun ja erityisen tuen aloittamista, jatkamista tai lopettamista. Joskus oppimisen tuen palaverissa voi nousta esille selkeästi opiskeluhoitollista asiaa. Silloin voidaan sopia erikseen pidettävästä yksilöllisen opiskeluhoitollisen palaverista tai käsitellä asia oppimisen tuen palaverissa, mutta kirjata asia opiskeluhoitokertomukseen. Jokaisen on pyrittävä siihen, ettei opiskeluhoitollista asiasisältöä kirjata pedagogisiin asiakirjoihin. Niissä voi vain olla merkintä siitä, että oppilas on ohjattu saamaan opiskeluhoitollista tukea.

Tehostetun ja erityisen tuen antaminen edellyttää yhteistyötä opiskeluhoitollisten ammattihenkilöiden kanssa vain, kun käsitellään tehostetun tuen aloittamista/lopettamista tai kun ollaan tekemässä selvitystä oppilaan

saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta erityisen tuen päätöstä varten. Ko. työhön osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti ja työhön voi osallistua vain ne asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kulloinkin kuuluu. Yhteistyö voidaan toteuttaa esimerkiksi konsultoimalla opiskeluhoollon asiantuntijaa eikä hänen tarvitse välttämättä olla paikalla palaverin kokoontuessa. Konsultointitapauksissa konsultaation antajat kirjaavat konsultaation omaan asiakasrekisteriinsä. Opiskeluhoollollisilla toimilla voidaan täydentää oppilaan saamaa pedagogista tukea.

Eryyisen tarkkaan pitää asiaa mieltää perusopetuslain ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain välistä suhdetta, kun pohdinnassa on

1) kirjaaminen

Kun kysymyksessä selkeästi opetukselliseen tukeen liittyvä asia, kirjaaminen tapahtuu pedagogisiin asiakirjoihin. Kirjaaminen on pääasiassa opetuksen suunnittelemiseen ja järjestämiseen liittyvien asioiden kirjaamista. Opiskeluhoollolliset asiat, yleensä oppilaan yleiseen hyvinvointiin tai huolen aiheisiin liittyen, kirjataan opiskeluhoollotkertomukseen. Epäselvissä tilanteissa asiasta sovitaan huoltajan kanssa kirjaamisesta.

2) suostumus

Tehostetun ja erityisen tuen sekä muun opetuksellisen tuen antaminen tai siihen liittyvien asioiden käsitteleminen ja kirjaaminen ei edellytä oppilaan tai huoltajan suostumusta, vaikka yhteistyön merkiksi pedagogisiin asiakirjoihin huoltajan allekirjoitus pyydetäänkin. Yksittäisen lapsen/oppilaan opiskeluhoollto vaatii aina oppilaan tai huoltajan kirjallisen suostumuksen.

Oppilaan luokanopettaja tai -valvoja laatii yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa pedagogiset asiakirjat (pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys) yhteisessä palaverissa. Tarvittaessa palaverissa voi olla mukana laaja-alainen erityisopettaja, koulupsykologi, terveydenhoitaja, kuraattori, koulunkäynnin ohjaaja, rehtori tai muu vastuhenkilö. Jos palaveri on moniammatillinen, kirjataan se suoraan asiakirjaan. Jos moniammatillista käsittelyä ei ole ollut, asiakirjan laadinnasta vastaava opettaja järjestää sen ja kutsuu koolle ne asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kuuluu. Käsittely kirjataan asiakirjaan. Moniammatillisuus edellyttää, että mukana on vähintään yksi opetus- ja vähintään yksi opiskeluhoolltohenkilöstön jäsen.

Pedagogiseen selvitykseen liitetään psykologin tai muu asiantuntijalausunto, jos erityiseen tukeen siirrytään ensimmäisen kerran tai se lopetetaan. 2. ja 6. luokan aikana tehtyihin selvityksiin liitetään asiantuntijalausunto tai koulupsykologin kommentti.

Päätöksen tehostettuun tukeen siirtymisestä tai sen lopettamisesta tekee edellä kuvattu moniammatillinen ryhmä, ja päätöksen erityiseen tukeen siirtymisestä tai sen lopettamisesta tekee rehtori. Mikäli oppilaan huoltaja vastustaa asiaa, sen tekee rehtorin sijaan sivistystoimenjohtaja.

Ohjeistus pedagogisten asiakirjojen laadintaan ja päivitykseen:

- uudet oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t laaditaan lukuvuosittain lokakuun loppuun mennessä
- oppilas, huoltaja(t) ja asiakirjan laatinut opettaja allekirjoittavat asiakirjat
- oppimissuunnitelmien ja HOJKS:ien toteutumisen arviointi suoritetaan vuosittain huhtikuun loppuun mennessä
- 2. ja 6. luokan pedagogiset selvitykset (tuen tarpeen uudelleen arviointi) laaditaan vuosittain huhtikuun loppuun mennessä
- oppimissuunnitelma/HOJKS oppilaalle, jonka tuen vaihe on muuttunut, oltava tehtynä viimeistään kolmen kuukauden sisällä päätöksestä.

6. Opiskeluhooltorekisteri ja tietojen tallettaminen

Yksilökohtaisen opiskeluhooltoon liittyvät opiskeluhoollon kertomukset sekä muut salassa pidettävät yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat talletetaan koulujen suojattuihin arkistoihin, joiden ylläpitäjä on opetuksen järjestäjä. Rekisterin vastuuhenkilönä toimii rehtori. Vastuuhenkilö vastaa tietojen asianmukaisesta talletuksesta ja luovuttamisesta niitä pyydetessä. Opiskeluhooltokertomukset ja muut salassa pidettävät yksilöä koskevat opiskeluhoollolliset asiakirjat säilytetään omina oppilaskohtaisina kansioina, joiden kanteen määrittää asiantuntijaryhmän edustajan vastuuhenkilölle ilmoittamat lukuoikeudet (nimi ja titteli). Kansiot säilytetään ulkopuolisilta suojattuna lukitussa, paloturvallisessa kaapissa. Opiskeluhooltorekisteri pidetään erillään muista opetuksen asiakirjoista, jotta salassa pito ei vaarannu.

7. Tietojen luovuttaminen ja salassapito

Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa koskevat suunnitelmat ja dokumentit ovat julkisia tietoja. Yksittäistä oppilasta koskevat opiskeluhoiltorekisteriin tallennetut tiedot ovat puolestaan salassa pidettäviä (OHL 22 §). Vaitiolovelvollisuus koskee salassa pidettäviä ja vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita. Vaitiolovelvollisia ovat kaikki opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt harjoittelijoita myöten.

Kaikilla opiskeluhoiltohenkilöstöön kuuluvilla ei ole automaattista oikeutta käydä tutustumassa kaikkiin yksilöllisen opiskeluhoiltion dokumentteihin. Oppilaan salassa pidettäviin opiskeluhoiltollisiin dokumentteihin tulee merkitä lukuoikeus vain niille henkilöille, jotka ovat mukana järjestämässä tai toteuttamassa oppilaan opiskeluhoiltoa.

Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoiltion järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapito-velvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoiltion vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoiltion järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoiltion asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoiltion jatkuvuuden kannalta. (OHL 23 §) Perusopetuslain mukaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto saa ja pitää siirtyä opetuksen järjestäjältä toiselle ilman suostumusta.

8. Tiedottaminen ja mahdollisuus osallistua opiskeluhoiltotyön suunnitteluun

Opiskeluhoiltotyö on yhteistyötä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa, jossa tärkeässä osassa on tarkastella tilannetta heidän lähtökohdistaan, huomioiden heidän toiveensa ja mielipiteensä. Hyvä yhteistyön ilmapiiri kodin ja koulun välillä on edellytys opiskeluhoiltotyön ja lapsen/oppilaan onnistuneelle taipaleelle oppijana. Alaikäiselläkin lapsella täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Nämä asiat pätevät sekä yhteisöllisessä että yksilökohtaisessa opiskeluhoiltotyössä. Tavoitteena on kehittää menetelmiä, joiden kautta oppilaat ja heidän huoltajansa voivat antaa palautetta opiskeluhoiltion toimivuudesta.

Sekä esi- että perusopetuksessa opettajan tulee tiedottaa ja keskusteluttaa oppilaita opiskeluhoiltosuunnitelman sisällöstä heidän ikäänsä sopivalla tavalla. Opettajan ja muun koulun henkilökunnan tehtävänä on ottaa vastaan palautetta opiskeluhoiltion liittyen ja välittää sitä eteenpäin yhteisölliselle opiskeluhoiltoryhmälle. Oppilaiden kuuluu saada tietoa yksilöllisestä opiskeluhoiltion ja opiskeluhoiltion palveluista sekä

mahdollisuudesta vaikuttaa opiskeluhooltoon kuuluvien suunnitelmien arvioimiseen ja sisältöön. Koulussa esitetään oppilaskunnalle kutsu, jotta he voivat valita keskuudestaan edustajan yhteisöllisen opiskeluhoollon kokouksiin. Oppilaskunnalle annetaan myös mahdollisuus kommentoida opetussuunnitelman opiskeluhooltosuunnitelmaa.

Huoltajaa on myös tiedotettava opiskeluhoollon palveluista (OHL 11 §). Vastuu tiedottamisesta on koululla. Tiedottaminen voi tapahtua kotiväeniltojen yhteydessä, Wilmassa, nettisivuilla tai erillisessä tiedostuslehtisessä. Huoltajilla tulisi olla myös vaikuttamismahdollisuus opiskeluhoollon sisällölliseen suunnittelutyöhön. (OHL 13 §) Kasvatus- ja opetusjaostolle tulee antaa mahdollisuus lähettää edustajansa mukaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kokouksiin. Yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä voidaan myös miettiä tiedottamisen sisältöä, tiedotustapojen käyttämistä ja huoltajien osallistamisen keinoja.

Koulun tulee opiskeluhoollollisessa työssään kehittää yksikölleen uusia ja sopivia osallistamisen menetelmiä, jotta oppilaat, huoltajat ja koko henkilöstö pystyvät luontevalla ja ikäänsä sopivalla tavalla osallistumaan opiskeluhoollolliseen toimintaan ja suunnitteluun. Vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulma tulee huomioida myös ohjausryhmän tasolla.

Opiskeluhoollon palveluista tiedottaminen Kuhmoisten yhtenäiskoulussa:

- Koulun nettisivut
- Koulun lukuvuosiedote (painettu versio jaetaan koteihin elokuussa, sähköinen on koulun kotisivuilla)
- Kotiväenillat ja henkilökohtaiset tapaamiset
- Kasvatus- ja opetusjaoston kokoukset
- Wilman viestit kodin ja koulun välillä
- Wilman tiedotteet.

Oppilailla ja huoltajilla on mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä, kasvatus- ja opetusjaostossa, tukioppilastoiminnassa, tutortoiminnassa jne. Henkilöstöllä on velvollisuus tutustua opiskeluhooltosuunnitelmaan ja antaa siitä palautetta ennen suunnitelman käsittelyä ja hyväksymistä sivistyslautakunnassa.

Yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä tehdään yhteistyössä koulun henkilöstön ja kaikkien opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa. Kaikkien opiskeluhoollon asiantuntijoiden tehtävänkuvaa kuuluu:

- Yhteisöllisiin opiskeluhooltoryhmiin ja koulujen suunnitelmien ja toimintamallien laatimiseen ja päivittämiseen osallistuminen
- Omasta työstä tiedottaminen ja kertominen koulun henkilöstölle, oppilaille/opiskelijoille ja huoltajille (yhteystietojen päivittäminen, esittäytymiset oppilaille/opiskelijoille ja vanhemmille nivelvaiheissa)
- Konsultaation tarjoaminen koulun henkilöstölle oppilas- ja opiskelija-asioissa sekä tarvittaessa myös oppilas- ja opiskelijaryhmiin liittyen
- Kriisityöhön osallistuminen (mm. kriisisuunnitelman päivittäminen ja kriisiryhmän toimintaan osallistuminen).

Yhteisölliseen työhön käytettävissä oleva aika ja roolit vaihtelevat ammattiryhmittäin. Kuraattoreiden tehtävänkuvaa kuuluu eniten yhteisöllistä työtä ja heidän työssään painottuu oppilas- ja opiskelijaryhmien kanssa työskentely. Psykologin rooli painottuu mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn, psykoedukaatioon ja opiskelutaitojen vahvistamiseen. Terveystieteiden rooliin kuuluu erityisesti hyvinvointia tukevien elintapojen edistäminen. Lääkäreiden mahdollisuudet osallistua yhteisölliseen työhön ovat rajallisimmat, mutta lääkärin osallistumista yhteisöllisiin kokouksiin suositellaan erityisesti lukuvuoden alussa ja silloin, kun lääkärin osaaminen on erityisesti tarpeen.

Yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä tehdään koulun tarpeista lähtien ja ajankohtaisiin ilmiöihin vastaten. Esi-merkkejä yhteisöllisestä työstä ovat mm. pienryhmä- ja luokkatyöskentely, neuvotteluosaamisen vahvistaminen, teemapäivät, ryhmäytykset, henkilöstön tukeminen ja kouluttaminen ja mediatyö.

Henkilöstön kanssa käydään läpi yhteiset käytänteet lukuvuoden suunnittelupäivänä sekä henkilöstökouksissa. Yhteisöllistä työtä ovat mm. teematunnit ja -päivät. Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua koulutuksiin.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokousten ja muiden yksilökohtaisten neuvottelujen lisäksi opiskeluhoollon asiantuntijat osallistuvat tarvittaessa opetushenkilöstön kutsumana oppilaan pedagogisen tuen tarpeen arviointiin ja asiakirjojen (pedagoginen arvio ja selvitys) käsittelyyn. Pedagogisissa kokoontumisissa ja asiantuntijaryhmissä määritellään kunkin oppilaan sen hetkisen tuen tarve, toteuttaminen ja toimijoiden vastuualueet. Tilannetta arvioidaan säännöllisesti.

Nuorisotoimen kanssa tehdään yhteistyötä viikoittain mm. tiistaicafén yhteydessä sekä aina yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kokoontumisissa. Lastensuojeluun, erikoissairaanhoidon ja poliisiin ollaan tarvittaessa yhteydessä.

Opiskeluhoollon työntekijät edistävät sujuvaa viranomaisyhteistyötä esimerkiksi ottamalla yhteyttä aktiivisesti oppilaan kanssa työskenteleviin tahoihin ja osallistuvat yhteistyötapaamisiin myös opiskeluhoollon ja koulu- ja oppilaitosympäristön ulkopuolella.

Viranomaisyhteistyötä tehdään mm. lapsiperheiden sosiaalityön, kasvatus- ja perheneuvonnan, lastensuojelun, erityistason mielenterveys- ja päihdetyön ja muun erikoissairaanhoidon, poliisin, aikuissosiaalityön, työllisyyspalveluiden, Kelan ja kolmannen sektorin palveluiden kanssa. Lisäksi opiskeluhooltotyössä tehdään tiivistä yhteistyötä kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn osalta.

Yksilökohtaisesta opiskeluhoollosta otetaan yhteyttä huoltajaan aina, kun tilanne sitä vaatii. Yhteisöllisestä opiskeluhoollosta tiedotetaan mm. Meidän koulun käytänteitä -vihkosessa sekä kotiväenilloissa.

9. Opiskeluhooltotyön seuranta, arviointi ja kehittämistyö

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhoollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhooltoon koskevaan arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset on julkistettava. Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimitettava opetushallintoviranomaiselle sekä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle opiskeluhoollon valtakunnallisessa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot. (OHL 25 §)

Opiskeluhooltotyötä seuraa alueellisesti hyvinvointialueen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä ja paikallisesti yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä. Vuosittain molemmat ryhmät ottavat mietittäväkseen opiskeluhoollon toimivuuden. Avuksi mietintää varten kerätään tietoa esim. kouluterveyskyselyn, laajojen terveystarkastusten koosteiden, hyvinvointikyselyn, koulun toiminnan arviointikyselyn tms. muodossa. Arvioinnin kohteena ovat mm. opiskeluhoollon palveluiden tarve ja saatavuus, yhteistyön toimivuus, koulun yleinen hyvinvointi ja turvallisuus. Kerättyjen tietojen pohjalta suunnitellaan toiminnan kehittämistä ja kerätään tavoitteet opiskeluhoollolliselle toiminnalle, joita voidaan seuraavana vuonna arvioida. Yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä on edustettuna monialaisesti opiskeluhoollon toimijoita, jotka välittävät tiedon arvioinnista ja tuloksista tarvittaville tahoille. Oppilaskunta sekä kasvatus- ja opetusjaosto huolehtivat omalta osaltaan ko.

tietojen viemisestä edustamilleen tahoille. Opiskeluhooltoryhmä päättää arvioinnin ja tulosten tiedottamisesta muille tarpeellisille yhteistyötahoille asiakohtaisesti. Lehdistölle ja kuntalaisille tiedottamisesta vastaavat rehtori ja sivistystoimenjohtaja.